AKİS

KALİTE MECMUASI

8 MAYIS 1961
FIYATI : 1 LIRA

Türkiyenin Dış Politika Meselesi

Sovyet B. Elçisi NİKİTA RİJOF Faal bir zat

AKİS

Sayı: 510 Cilt: XXIX Yıl: 10 HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Metin Toker, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı, Tarık Kakınç (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman - Magazin Kısmı: Jale Candan. Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil — Tiyatro: Naciye Fevzi, Lûtfi Ay — İş Âlemi: Fasih İnal.

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler

Klişe
Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 11 70 15

Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No 15/2
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği ver
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası

Ankara

Basıldığı tarih
7. 5.1964

Fiyatı 1 lira

Kendi Aramızda

Yazı İşleri Müdürümüz Kurtul Altuğ

Sevgili AKİS Okuyucuları

Bu hafta AKİS'in projektörleri Türkiyenin dış politika meselelerine çevrilmiştir. Mecliste yapılan görüşmeler, Kıbrıs Meselesi ve Türkiyede yeni bir dış politika istikametinin belirmesi bu konuyu haftanın hadisesi yapmıştır. Bu hadiseler arasında, Başkentte kesif bir faaliyete girişmiş olan ve bu faaliyeti bizzat Krutçefin iyi niyet taarruzu ile desteklenmiş bulunan Sovyet Rusya Büyük Elçisi Nikita Rijof Haftanın Adamı olarak belirmektedir.

AKİS'in projektörlerinin dış politika meselelerine çevrilmesinin bir başka sebebi daha vardır. Yazı İşleri Müdürümüz Kurtul Altuğ İsrail Hükümetiyle Air France şirketinin müşterek bir dâvetine icabet ederek İsrailde bir kaç gün geçirmiştir. Kurtul Altuğ bu komşu memlekette gördüklerini gelecek hafta anlatacaktır. Yazı İşleri Müdürümüz dönüşte Atinada kalmış ve Yunanistan hakkında intiba edinmeye çalışmıştır. Kurtul Altuğ DÜNYADA OLUP BİTENLER kısmımızda Yunanistanın durumunu nakletmekte ve Kıbrıs Meselesinin oradaki akislerini belirtmektedir. Bir türk gazetecisinin ilk defa olarak işaret ettiği bu, "Atinanin hatası", her yerde çok ilgi uyandıracaktır.

AKİS önümüzdeki hafta 10. yılını tamamlamış olacaktır. İlkbahar, öyle anlaşılıyor ki, bizde gazete ve dergilerin doğum mevsimidir. Bir kaç hafta önce Forum 10. yaşım kutlamıştır. Onu, bir kaç gün aralıkla, Türkiyenin kendi çeşitlerinde en başarılı iki gazetesi, Hürriyet ile Milliyet takip etmiştir. Gelecek hafta, bunların arasına AKİS karışmaktadır.

AKİS, çok kıymetli üç meslek arkadaşına, Foruma, Hürriyete ve Milliyete uzun, başarılı nice nice yıllar temenni eder.

Saygılarımızla

AKİS

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Yıl: 10 8 Mayıs 1964 Sayı: 516 Cilt: XXIX

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Derinden akan sular

Amerika, yeryüzünde belki de en büyük rahatlığı Türkiyede duymaktaydı. İngiltereden Taylanda, dünyanın dört bir bucağında amerikalıların karşısına "Oto home" levhaları çıkarıldığı halde Sam Amca bizde bu çeşit bir muameleye maruz kalmamıştır. Ankarada kendisini, türkleri ancak bir diktatörün idaresinde yaşayabilir sanan unutulmaz Fletcher Warren ile temsil ettirdiği günlerde bile... Türkler amerikalılara karşı daima sıcak davranmışlardır, amerikalıların kırılmamasına çok çalışılmıştır, Amerikanın daima yanında yer alınmıştır.

Bugün, Amerikaya bağlı olmayan bir politikanın tutulması yolu memleketin en güçlü kuvvetleri tarafından en kalpten, en hararetli desteği görmüştür. Maksatları bambaşka olan ve ilhamlarını kuzey rüzgârlarından alan profesyonel kızıllar bir tarafa bırakılmalıdır. Onlar bu havayı akılları sıra istismar gayretindedirler. Ama bu hafta Mecliste konuşulanlar, gazetelerde yazılanlar ve Türkiyenin hemen her tarafında söylenilenler amerikalılara bir ikaz yerine geçmelidir. Bu kadar hararetli bir desteği, Atlantiğin ötesindeki dostlarımızın bizi sadece Kıbrısta uğrattıkları hayâl kırıklığı ile izah etmek kaabil değildir. Bu hâyâl kırıklığı bardağı taşıran damla olmuştur. Ama temelde. türk milletinin kalbinde amerikalı dostlarına karşı bir kırgınlığın zaten bulunduğu gözden kaçırılmamalıdır.

"Bunun, Amerika için bir büyük mesele olduğu muhakkaktır. Hattâ çok amerikalı, "O kadar yardım yaptığımız halde bizi, sevmiyorlar" diye üzülmektedir ve buruk hal almaktadır. Amerikanın unuttuğu, gerçekten seven milletlerin daimi ilgi isteyip bekledikleri ve kalplerinin belki amerikalılar için çok mânâsız olan sepeblerden kırıldığıdır.

Amerikanın Sesi Radyosunun mikrofonu
Dost acı söyler ama iftira eder mi?

Bu hafta cereyan eden bir hadise ortaya bunun bir delilini çıkarmıştır. Amerikanın Sesi radyosunun Kıbrıstaki türk mücahitler için "âsiler" tabirini kullandığı duyulmuştur. Gerçi sonradan, Amerikan Haberler Servisinin aracılığı ile bu tekzip olunmuş ve Amerikanın Sesi radyosu böyle bir tâbiri katiyen kullanmadığını bildirmiştir.

Ama, işte bir kelime! Kullanıldı mı, bir milleti bir başından ötekine incitiyor. Ankaradaki Amerikan Haberler Servisinin geçenlerde çıkardığı "Karagöz - Hacivat konuşması" bülten de amerikanlara karşı türklerin sevgisini pek mi körüklemiştir? Amerikalılar bu takt hatalarını dünyanın her tarafında yapıyorlar ve kaşığıyla yedirirken sapıyla göz çıkaran adam gibi, hiç olmazsa derinde, kırıklıklar ve infial yaratıyorlar.

Türk milletinin beliren hisleri bunu göstermiş olmalıdır.

Dış Politika

Yeni bir ses

(Kapaktaki Büyük Elçi)

Ankarada zaman zaman bazı Büyük Elçiler "alâka çekici adam" olurlar. Bir süreden beri "Ankaranın alâka çeken Büyük Elçisi" Sovyet Rusyayı yedi yıldır Türkiyede temsil eden ve bu sıfatıyla kordiplomatiğin duayeni bulunan uzun boylu Nikita Rijoftur. Rijof duayenliğini, Çin Büyük Elçisi Shao'dan yirmi gün önce itimatnamesini devrin Cumhurbaşkanı Celâl Bayara vermiş olmasına borçludur. Zira, itimatnamesini 16 Nisan 1957'de sunan Rijof gibi aynı işi 7 Mayıs 1957'de yapan Shao da halen Ankarada görev gör mektedir.

Son günlerde Rijof üzerine dikkat ler, bir süredir Türkiyenin dış poli tikasında beliren yeni cereyanları Başbakanın ağzından bir şikâyet sözü olarak bir amerikan gazetecisine

HAFTANIN İÇİNDEN

Kral Kadar Kralcı

Metin TOKER

Türkiyenin dış politikada bir yol ağzında olması, çeşitli tefsirlere vesile vermiş bulunuyor. Bunlar, iki bloku birbirine karşı kullanmak hevesinden Batıyı terkederek nötralist bir tavır takınmak, hatta Rusyadan yana olmak niyetine kadar uzanmaktadır. Bu tefsirlerden çoğunun bir asıl ve esası yoktur. Türkiyenin dış politikası bir takım hislerin değil gerçeklerin neticesi olduğuna göre bunun, şu meselede duyduğumuz bir hiddetin veya bize bu meselede gösterilen bir yakınlığın tesiriyle bir günde değiştirilivermesi bahis konusu olamaz.

Önce bir hususu iyi bilmek lâzımdır: Kıbrıs politikamız eğer görüşlerimizde bir dönüm noktası teşkil etmişse bu, Kıbrısın bizim için her şey olması yüzünden değildir. Kıbrıs, çok daha büyük bir çarkın sadece bir dişlisidir. Türkiyenin menfaatlerini ve meselelerini bir Kıbrıs İşinin içine sıkıştırmak imkânı yoktur. Türkiye Kıbrısta bir netice almak için dış politikasına bir yeni ve geçici istikamet vermeyi düşünmemiştir. Kıbrıs Meselesi bir takım gerçeklerin kamu oyu ve büyük kütleler tarafından adeta gözle görülür ve elle tutulur tarzda anlaşılmasını sağlamıştır. Kıbrısın, bizim dış politikada bir değişik tutuma geçmemizdeki rolü budur. Kıbrıs İşi hepimize, nasıl bir dünyada yaşadığımızı belli etmiştir. Şimdi Türkiye, kendisini bu yeni dünyaya en iyi ve faydalı şekilde uydurmaya çalışmaktadır.

Biz batı camiasının bir mensubuyuz. Bu bizim sadece dış politikamızın değil, seçtiğimiz hayat tarzının bir icabıdır. Atatürkle birlikte yüzümüzü bundan kırk yıl önce batıya dönmüşüzdür ve her şeyimizi ona göre âyârlamışızdır. Bizim dış politika ve güvenlik konularında batılılarla işbirliği yapmamız İkinci Dünya Harbinin arefesine tesadüf eder. Bu harpten sonra münasebetlerimiz daha da sıklaşmıştır ve herkes bilir ki bu, zafer sarhoşu bir Rusyanın bizim toprak bütünlüğümüzü ve istiklalimizi tehdit etmesi neticesi sağlam bağlar halini almıştır.

Biz ittifaklarımız içinde daima sadık bir müttefik olarak belirmişizdir. Hürriyet ışığının Korede sönmemesi için bu uzak diyara türk askerinin gönderilmesi. Tür kiyede biç bir zaman, bir şekil ihtilâfının dışında ten kit konusu olmamıştır. Umumî efkâr, çok heybetli bir ek seriyetiyle kararı desteklemiştir. Bundan uzun yıllar sonra, Kennedy devrinde: Küba bir harp tehlikesine vesile verdiğinde, Türkiye Cumhuriyetinin Başbakanı da ha ilk günden Amerika Cumhurbaşkanına kendisiyle beraber olduğumuzu bildirmiştir.

Bizim istemediğimiz, kraldan fazla kralcı olmaktır. Haysiyetli ve şahsiyet sahibi bir dış politikanın ilk şartı budur. Eisenhower ile Krutçef Camp David'de buluşmak üzereyken devrin Türkiye Başbakanı Amerikada bulunuyordu ve Rusyaya en ağır şekilde hücum etmekle meşguldü. O günkü gazete koleksiyonlarını karıştıranlar bu tutumun çok çevrede şiddetle tenkit edilmiş olduğunu göreceklerdir. Körükörüne bir Amerika hayranlığı, Amerikaya kayıtsız ve şartsız bir bağlılık, sadece Amerikanın münasip göreceği bir davranış, Türkiye ile Amerikanın menfaatlerini her konuda tıpatıp eş görmek artık Türkiyede itibar bulan bir tutum değildir. Dünya bizim için Amerikadan ibaret olmaktan çıkmıştır ve bütün münasebetlerimizi bu gerçeğin ışığı altında yeniden düzenlemek zamanı gelmiştir. Tıpkı Amerikayla olduğu gibi, bize dost elini uzatacak bütün memleketlerle daha sıkı, daha verimli, bizim için her sahada daha istifadeli bir münasebeti başımız dik olarak devam ettirtmek Türkiyenin yeni politikasının temelini teşkil edecektir. Başta Amerikanın kendisi böyle bir yol tutmuşken, bizim bir kompleksimiz olduğunu hiç kimse sanmamalıdır.

Bu haftaki Cumhuriyet haber veriyor: Amerikada Dışişleri Bakanımız Amerika Dışişleri Bakanına, Amerikanın Türkiyeden değil de damping yapan Rusyadan krom almasını şikâyet etmiştir. Mr. Rusk buna, Amerika Hükümetinin kendi özel sektörüne karışamayacağı, amerikan özel sektörü nerede kâr görürse arayla iş yapacağı cevabını vermiştir. Bu hükümet Türkiye Hükümetinden, türk gemilerinin Kübaya mal taşımamasını istemek hakkına artık sahip midir?

Bu haftaki, Economist haber veriyor: Amerika, Rusya ve Demir Perde gerisi memleketleriyle ticaretini arttırmak niyetindedir. Bu ticaretin kârlı olduğu anlaşıldığından amerikan özel sektörü böyle bir imkândan mahrum kalmak istememektedir. Amerika şimdi bilhassa Rumanyayla ilgilenmektedir. Takında Kumanyaya bir sentetik lâstik fabrikasının satılacağı anlaşılmaktadır. Amerika bunu yaparken bizim komşumuz koca Rusya ile gülünç bir ticaret mübadelesiyle yetinmemiz ve kapılarımızı ona sımsıkı kanayıp içerde titreşmemiz nasıl makûl bir davranış sayılabilir?

Bu haftaki Newsweek haber veriyor: Amerikanın Rusyayla münasebetleri gittikçe daha sıcak hal almaktadır. Başkan Johnson ile Krutçef birbirleriyle üç defa, doğrudan doğruya temas etmişlerdir ve Amerika Cumhurbaşkanının Washingtondaki kordiplomatik içindeki sevgilisi Sovyet Rusya Büyük Elçisi Anatoly Dobrynin'dir. Amerikalılar ruslarla bu yeni tarz münasebetlerden hoşlanmışlardır ve rusların da aynı his içinde bulunduklarına inanmaktadırlar. Bizim Rusyaya karşı Amerikadan daha soğuk olmamız için bir sebep var mıdır?

Türkiyenin yeni dış politikasının ne olacağı tahmin edilmek istenilirken göz önünde tutulması gereken esaslar bunlardır. Bunların dışındaki her tefsir ya hâyâlin, ya da kötü niyetin eseridir. Bizimle kim nasıl geçinmek isterse, biz onunla öyle geçiniriz. Batılı bir toplum olarak bize saygı gösterenler bizden saygı görecekler, samimi dostluk isteyenler dostluk bulacaklardır.

Türkiyedeki değişiklik, Türkiyeyi bir peyk olarak düşünenlerin, Kıbrıs dolayısıyla bir takım gerçeklerin herkes tarafından görülmesi neticesi, umumi efkârda bütün itibar ve tesirlerini kaybetmiş olmalarıdır. Bu her şeyden çok bir zihniyet değişikliğidir.

Başbakan İnönü Mecliste konuşuyor
Kendi yağımızla kavrulmaya doğru

İfade edilmesiyle başladı. Bu şikâyet sözü - İnönü, batılı müttefiklerimizin Kıbrıs konusunda gösterdikleri anlayışsızlıktan yakınıyordu- sanki Sovyet Rusyanın Ankaradaki hareketli Büyük Elçisi için bir işaret yerine geçti.

İnönünün "Yeni bir dünya kurulur, Türkiye de bu dünyada yerini alır" sözlerinin akisleri henüz kulaklardayken, Rusyanın Ankara Büyük Elçiliğinden, Dışişleri Bakanlığı Protokol Dairesine müracaat edildi ve Büyük Elçi Rijof için Sanayi Bakanı Muammer Ertenle görüşmek üzere bir randevu temin edilmesi istendi.

Dışişleri Bakanlığının Protokol Dairesi Sovyet Büyük Elçiliğinin bu çeşit taleplerine yabancı değildir. Rijofun bir merakı, devlet ve hükümet kademelerinde yüksek mevki işgal edenlere ziyaretler yapmak, onlara "lâf arasında" Rusyanın kudret ve haşmetini anlatmaktır. Sovyet Büyük Elçisinin bu çeşit bir ziyaret yapmadığı pek az Bakan vardır. Hattâ bir ara Dışişlerinden kendisine, söylenecek bir şeyi varsa bunu Dışişleri Bakanına veya Genel Sekretere söylemesinin daha iyi olacağı çıtlatılmışlar. Rijof aslında Bakan seviyesiyle de yetinmemekte ve fırsat bulsa Başbakanı da çat kapı ziyaret etmek istemektedir.

Dışişleri Bakanlığı Sovyet Büyük Elçisinin arzusunu Sanayi Bakanına bildirdi ve 15 Nisan sabahı, görüşme günü olarak tesbit edildi.

Lâf lâfı açar..

O sabah Rijof tam randevu saatinde Sanayi Bakanlığının camlı kapısından içeri girdi. Yanında Ticaret Âtaşesi Kurmasenko ile tercüman ataşe Leonid Manjossin vardı. Bakanlığın ikinci katındaki Ertenin geniş makam odasında karşılıklı kahveler içilirken tatlı tatlı gelecekteki rus-türk ticaret münasebetlerinden, bunun geliştirilmesi için yapılması gereken anlaşmalardan bahsedildi.

Rijof ilk nezaket cümlelerinden sonra hemen konuya girmiş. Rusyanın tekliflerini sıralamaya başlamıştı. Bir buçuk saat kadar devam eden görüşmenin ilk 45 dakikası daha çok Rijofun konuşmasıyla geçti. Büyük Elçi söze türk-rus ticaret münasebetlerini geliştirebilecek tedbirleri sıralamakla başladı. Türkiyenin dış ülkelere satmakta güçlük çektiği pek çok mahsulün kendileri tarafından satın alınabileceğini, buna karşılık Rusyanın da Türkiyenin ihtiyacı bulunan sanayi kollarında çok ileri olduğunu anlattı Böylece, Türkiyeden alınacak mahsule karşı Rusyanın makine verebileceğini söyledi. Türkiyenin girmiş olduğu plânlı kalkınma hareketine destek olabilmek üzere Rusyanın son derece müsait şartlarla geniş çapta kredi yardımına hazır bulunduğunu ve bunların özellikle uzun vade ve düşük faizli sanayi kredileri olduğunu da açıkladı.

Rijof, 1935 - 1937 yılları arasında ruslar tarafından inşa olunan Kayseri ve Nazilli fabrikalarını örnek göstererek, Türkiyenin, Rusyanın yardımıyla kısa zamanda sanayileşebileceğini ileri sürdü.

Bu arada Muammer Erten gülümseyerek Büyük Elçiyi dinliyor, arada sorduğu soruları kısa cümlelerle cevaplandırıyordu. Bu konuda kendi düşüncelerini söylemek sırası nihayet geldiğinde Muammer Erten böyle bir konuda her Bakanın söyleyebileceği şeyleri tekrar etti:

"— Tekliflerinizin bakanlığıma taallûk eden taraflarını tetkik edeceğim. Bu konuşmalardan, Rusyanın, Türkiye ile sıkı ticarî münasebetler tesis etmek istediğini anlıyorum."

Ya, Kıbrıs ne buyrulur?

Sovyet Büyük Elçisi Bakanın bu sözlerinden memnun kaldı. Muammer Erten Türkiyenin Sovyetlerle iyi münasebetlerini her sahada genişletmekten, memnun, kalacağını ilâve etti. Bu Rijofu daha da memnun etti. Ancak Erten şöyle devam etti:

"— Fakat milletlerarası münasebetlerin her sahasında karşılıklı anlayışın mevcut olması gerekir. Türkiye bu hususta kendisine düşeni yapmaktadır. Oysa son Kıbrıs olayları sırasında, Rusyanın tutumu türk halkoyunda hoş karşılanmamıştır. Bu tutum bizi üzmektedir ve ticarî münasebetlerimizle de yakından ilgilidir."

Ertenin böyle bir çıkış yapacağını ne Büyükelçi ve ne de yardımcıları tahmin ediyorlardı. Nitekim Rijof Türkiyede günün konusu olduğunu gayet iyi bildiği Kıbrıs Meselesinden tek kelimeyle dahi bahsetmemişti Bakanın son sözlerinden sonra odada kısa bir sessizlik oldu. Kendini önce toparlayan gene Rijof oldu. Büyük Elçi hiç renk vermeden, büyük bir pişkinlikle derhal konuyu değiştirmek istedi ve Rusyanın teknik alanda son aylarda elde ettiği gelişmeleri sıralamaya koyuldu. Suni peyklerden, roketlerden, havada hareket edebilen istasyonlardan söz açtı. Ankarada Rijofla konuşan herkes Büyük Elçinin bir bunları, bir de memleketinin muhtelif sahalardaki istihsal rakamlarını ezberlemiş olduğunu ve bunları her konuşmada mutlaka, makinelitüfek ateşi gibi sıraladığını bilir. Erten Sa-

nayi Bakanı olduğuna göre bunların anlatılmasında bir sakınca yoktu. Artık görüşme resmiyetini kaybetmiş, bir sohbet havası almıştı. Rijofun anlattıkları ile ilgili olarak Erten :

"— Son günlerde bir roket mi, istasyon mu ne atmışlar, havada yer değiştirebiliyormuş. Onu da anlattılar. Ben de dinledim" demektedir.

Bir de başka kapı

Sovyet Büyük Elçisinin faaliyetleri bununla kalmadı. Sovyet Büyük Elçiliği bir kaç gün sonra, Büyük Elçinin Ticaret Bakanından randevu rica ettiğini bildirdi. Rijof Bakan Fenni islimyeliye meşhur "nezaket ziyareti"ni daha önce yapmıştı. Şimdi, kendisiyle bazı hususları konuşmak istiyordu.

Fenni İslimyeli ve Büyük Elçi Bayramdan üç gün önce karşı karşıya oturdular ve türk-rus ticaret münasebetlerini kalın çizgileriyle yeni baştan gözden geçirerek, bu münasebetlerin geliştirilmesi için gerekli tedbirleri incelediler. Bu görüşme tamamen teknik alana inhisar etti, 45 dakika boyunca tek kelime ile de olsa umumi politikadan söz açılmadı.

Büyük Elçinin teklifleri hazırdı. Rijof, Türkiye ve Rusya arasındaki komşuluk münasebetlerinden söz ederek Rusyada Türkiye için geniş bir müstehlik kütlesinin hazır olduğunu, Türkiyenin tarım mahsullerini satmak için gerekli pazarı uzaklarda aramamasını, Rusyanın da Türkiyenin ihtiyacı olan sanayi ve yatırım maddelerini vermek kudretinde olduğunu söyledi. Düşük faizli ve uzun vadeli kredi yardımı yapabileceklerinden bahsetti.

Büyük Elçi, Türkiye ile Rusya arasında 10 milyon dolarlık bir ticaret anlaşmasının bulunmasına rağmen bunun bir türlü realize edilmediğini belirtti. Rusyanın üzüm ve fındık taleplerinin yanı sıra narenciye ve yaş meyva da almak istediğini söyledi.

Rijofun teklifleri Ticaret Bakanı tarafından prensip olarak müspet karşılandı ve bu husus kendisine kesin bir şekilde ifade edildi.

Büyük Elçi bu arada bir başka konuya daha değinerek İslimyeliye, Rusyanın geçen yıl katılmamış olduğu İzmir Fuarına bu yıl katılmak arzusunda olduğunu bildirdi.

Rijof, İslimyelinin yanından daha da memnun ayrıldı.

Buluşan uçlar

Gökhan Evliyaoğlu

F. Rıfkı Atay

Ne ise, şu dış politikada yeni bir istikamet meselesi ortaya çıktı da Türkiyede "gerçek batılı"nın kim olduğunu anladık! Meğer Türkiyede bunların sayısı ikiymiş. İki! Bir, Falih Rıfkı Atay, bir de Gökhan Evliyaoğlu Hani, "uçlar buluşur" derler ya.. Anlaşılıyor ki pek az söz bunun kadar hikmet taşımaktadır. Bu hikmet şimdi, insanın rüyasında bir arada görse hayra yormayacağı iki mümtaz zatı bir araya getirivermiştir. Yalnız gene da gülmemek imkânsız: Zira Evliyaoğluna göre Atay kıpkızıl bir komünistti, Ataya göre de Evliyaoğlu kara bir ırkçı. Şimdi, "gerçek batılı" Atay ise, Evliyaoğlu ne? Yok, "gerçek batılı" Evliyaoğlu ise Atay ne oluyor? Çünkü, Allah bütün akılları baştan almadan hem Atayı, hem Evliyaoğlunu "aynı tip" olarak ilan etmek de mümkün değildir ya...

Sanki Türkiyenin batıdan ayrılması gibi bir hadise varmış! Sanki Türkiye NATO dan çıkıyormuş! Bizim ahbaplarda bir feryat, bir figan, bir gayret, bir yağcılık.. "Amerika da, Amerika.." diye bağırıyorlar. Gökhan Evliyaoğlu "Batılılaşmada sahtekârlık" diye başlık atıyor ve batılı maskesi altında kendisi gibi "samimi idealist, antikomimist vatan çocukları"nı ırkçılık ve gericilikle suçlayanları yıldırımlarıyla kahrediyor. Efendim, "zaten batı kafasının almayacağı bir idare tarzı, iptidai bir politika ve batıda böylesi bulunmayan bir garip demokrasi" ile batılı zihniyetten zaten uzaklaşmışız. Şimdi, batının kendisinden de uzaklaşmıyor muymuşuz?

Öteki Atay, tam "batı kafası"nın ne olduğunu söylüyor: "Sovyetler Birliğiyle kapı komşu yaşamanın ilk şartı Komünist Partisine izin vermek, ikinci şartı da ilk fırsatta İçişleri ve Millî Savunma Bakanlıklarına Komünist Bakanlar getirmektir!"

Sen çok yaşa a Atay, e mi?

Hayır, hayır! Birleşenler uçlar bile değil. Birleşenler sadece ve düpedüz aynı kafanın iki tarafı. Bir fırsat düşüp de bunlar yanyana geldi mi, birbirlerine kalıp gibi ovuyorlar Zaten biri "Türkeş Demokrasisinin, öteki "Aydemir Demokrasisi"nin şakşakçılığını başka bir sebepten dolayı mı yapmıştır ki? Batıdan anladıkları, bu.

Ticaretimizin durumu

Türkiyenin bugün Rusya ile ticari münasebetlerinin gülünç bir nisbette olduğu gerçektir. Bu münasebetlerde esas mamul madde almak ve buna karşılık ham madde ve özellikle tarım mahsulleri satmaktır.

Sovyet Rusya, Türkiyeden genel olarak canlı hayvan, kuru üzüm, tütün, yapağı ve pamuk almaktadır. Rusyanın 1964 yılı içinde bu mahsullere ilâveten, ayrıca narenciye, şeftali ve fındık da satın alacağı sanılmaktadır. Buna karşılık Rusyadan çimento, gazyağı, kâğıt hamuru odunu, türlü kalitede kâğıt, demir ve çelik ithal edilmektedir.

Ancak, Rusya ile imzalanan anlaşmalarda öngörülen küçük ticaret hacmi dahi bir türlü tam olarak realize edilememekte ve çok defa daha düşük bir seviyede kalmaktadır.

Geçen yıl imzalanan anlaşmaya göre ticaret hacmi 13 milyon dolar olarak tesbit edilmiş, fakat bu hacmin ancak 9 milyon dolarlık bir kısmı gerçekleşebilmiştir. 1964-1965 yılı için imzalanan anlaşmada ise öngörülen ticaret hacmi 15 milyon 700 bin doları bulmaktadır. Ayrıca 3 milyon 500 bin dolarlık da bir yatırım kotası ilâve edilmiştir. Ancak bu yıl da gecen yıllarda olduğu gibi öngörülen miktarın, eğer esastan bir değişiklik olmazsa, gerçekleşeceği sanılmamaktadır.

Ölçü: Kıbrıs

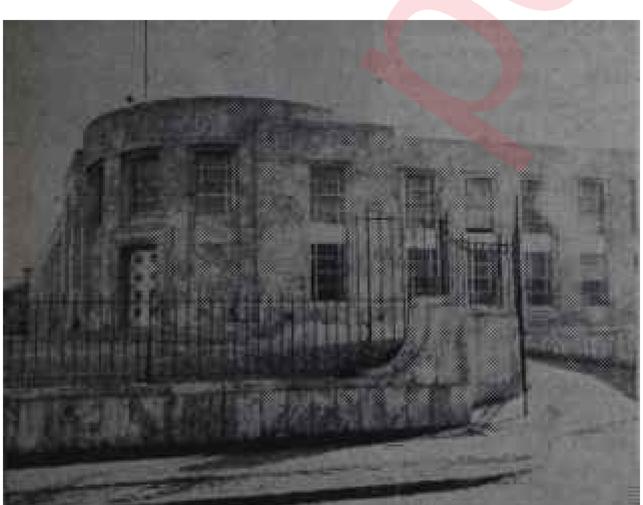
Bu haftanın başında Salı günü, Büyük Mecliste yapılan dış politika görüşmelerinde Başbakan İnönünün çok dikkatli hazırlanmış konuşmasındaki bir yandan Sovyetlerle olan münasebetlerimiz, diğer taraftan batılı müttefiklerimizle olan münasebetlerimiz kısımlarını iyi değerlendirenler gözlerini Rijofa daha çok diktiler. İnönünün Türkiye Millet Meclisinde konuşma yapacağı günün arefesinde Krutçef İzvestiya gazetesine Kıbrıs konusunda bir demeç vermişti Krutçef İzvestiya gazetesine Kıbrıs konusunda demeç vermesi.. Bu, dış görünüşü itibariyle eniştenin baldızı öpmesinden farksızdı. Ama işin aslında da Krutçef, Türkiye hakkında eniştenin baldız hakkındaki niyetlerinden farklı niyet taşımıyordu ki..

Krutçef in demeci, "Rusların Kıbrıs konusundaki tutumlarında bir iyileşme işareti" olarak Ankarada müsait karşılandı. Ankarada mükemmelen bilinmektedir ki nasıl Amerikanın tek endişesi Adanın komünist olmaması ise, Rusyanın tek gayesi de Kıbrısın bir NATO üssü haline gelmemesidir. Yani hem Washington, hem Moskova Kıbrısla kendi güvenliklerini göz önünde tutarak ilgilenmektedirler. İnönünün konuşmasındaki "Turkiyenin dünya kamu oyuna teklif ettiği hâl çaresi bölgede barışı ve güvenliği en iyi koruyacak şekildir" sözü hem Amerikaya hem Rusyaya verilmiş bir teminattır. Yani Amerika emin olmalıdır ki federal devlet veya taksimden başka hiçbir hâl şekli bizim tarafımızdan kabul edilmeyecektir, bölgeye barış değil huzursuzluk ve daimi tehlike bulutu gelecektir. Yani Rusya bilmelidir ki federal devlet haline getirilmiş veya taksim edilmiş bir Kıbrıs Sovyetlerin güvenliğini hiç bir şekilde tehdit etmeyecektir, Türkiye bunu kendisine temin etmektedir.

Bir yandan bu konuşma, diğer taraftan yeni bir dış politika için beliren temayüller Sovyet Büyük Elçiliğinden Dışişleri Bakanlığının Protokol Dairesine bugünlerde yeni müracaatlara vesile verirse Ankarada buna hiç kimse şaşmayacaktır. Rijofun yeni "ziyaret"lerini herkes beklemektedir.

Talihsizlikler zinciri

Ancak Rijof, daha sıcak bir türk-rus münasebeti için ilk defa olarak çalışmamaktadır. Sovyet Büyük Elçisi yedi senedir, her iktidar zamanında bu yolda gayret sarfetmiş, çok kere mesafe aldım zannettiği bir sırada bir talihsizlikle kendisini tekrar sokuşun altında bulmuştur. Menderesin Moskovayı ziyareti ayarlanmış. Menderesin rejimi yıkılmıştır. İhtilâl idaresinin bir karışıklık devri olacağı, bizi Batıdan ayıracağı sanılmış, Ordu seçimleri yapıp sistemi tekrar demokratik sistem haline getirmiştir. Karşı-

Amerikan ve Sovyet Büyük Elçilikleri binaları

İki faal merkez

lıklı bir "Parlâmento heyetleri ziyareti'' için çalışılmış, Rijof bunu sağlamak maksadıyla çok ter dökmüş, ısrar etmiş, bizim tarafımızdan izhar edilen isteksizliği anlamamazlıktan gelmiş, en sonda başarıya ulaşmıştır. Bizim heyetimiz Moskovaya gitmiştir. Fakat rusların bunu iadesi zamanı gelince ortaya Kıbrıs işi çıkmış, rusların işin başında takındıkları tavır türk halkını gerçekten üzmüş ve pişmiş aşa su katmıştır. Böyle bir hava içinde gelecek rus parlamenterlerinin hiç iyi karşılanmayacakları, hattâ aleyhte gösterilere yol açacakları görüldüğünden mukabil seyahat tehir edilmiştir.

Şimdi Rijof tekrar paçaları sıvamış haldedir. Bu defa, Krutçefin desteğine sahip görünmektedir. İzvestiya Demeci bunun işaretidir. Netice, kusurun Rijofun diplomatik kabiliyetlerinde mi kaderden gelen bir talihsizliğinde mi, yoksa Kremlinin bir takım gerçekleri anlamamasında mı olduğunu ortaya çıkaracaktır.

Yabancımız olmayan Elçi

Rijof bizim bir yabancımız değildir ve bununla övünür. "Atatürk devrinin sınaî kalkınma hareketlerinde görev aldığını" sık sık tekrarlar.

Nikita Semlonoviç Rijof, bir köylü çocuğudur ve 1907 yılında Moskova yakınlarında doğmuştur. Rijofun hayatını başlıca iki bölümde incelemek gerekir. Teknisyen Rijof, diplomat Rijof. Birincisi için başarılı kelimesi rahatça kullanılabilir. Şimdiki Büyük Elçi Yüksek Teknik Okul ve Sanayi Akademisi mezunudur. Hayatının en büyük paradoksu da budur. Zira Rusyada yıllarca teknik adam olarak çalışmış, Sanayi Kombinası müdürlüğü, Sanayi Genel Müdürlüğünde bulunmuş, tam 15 yıl Hafif Sanayi Bakanlığı yapmıştır. Bu arada, 1935-1937yıllarında Kayseri ve Nazilli, dokuma fabrikalarında başmühendis olarak çalışmıştır.

Rijofun hayatının ikinci safhasını teşkil eden diplomasi alanında başarılı olduğuna dair birşey söylemek için vakit henüz erkendir. Zira türk-rus münasebetleri son zamanlarda en kritik günlerini yaşamaktadır ve bu münasebetlerin alacağı istikametle şüphesiz Büyük Elçinin büyük rolü olacaktır.

Rijof Ankara diplomatik çevrelerinde şık giyimi ile tanınır. Büyük Elçinin en başta gelen özelliklerinden biri budur Kravat ve mendilinin aynı renk ve desende olmasına özel bir titizlik gösterir. Sıcak bir adam olduğu söylenemez. Hemen herkesle mesafelidir. Yemekle pek başı hoş değildir. Belki bu yüzden Sovyet Büyük Elçiliği Ankaranın iyi yemek yenen se-

"Akıllı Amerikalı,,

Senatör Fulbright

Başkan Johnson, Kıbrıs konusunda nabız yoklamak için bir "Akıllı Amerikalı" yı görevlendirmiş bulunuyor. Bu, basiretli bir davranıştır. Senatonun Dış Münasebetler Komisyonu Başkanı ile Amerika Cumhurbaşkanının dış politika konusunda birbirlerine ne derece yakın düşündükleri bilinmemektedir. Gerçek şudur ki Senatör William Fulbright bundan pek kısa bir süre önce kendi memleketinde ve bütün dünyada derin akisler bırakan bir demeç vermiş ve Amerikanın dünyanın yeni şartlarıyla yeni gerçeklerini göz önünde tutması lüzumunu belirtmiştir. Lâtin Amerika Kızıl Çin, Vietnam bu şartların ve gerçeklerin bazılarıdır. Gerçi Başkan Johnson bu demecin "Senatörün kendi fikirleri" ni aksettirdiğini açıklamak lüzumunu duymuştur ama bir çok noktada Amerika Cumhurbaşkanının Senato Dış Münâsebetler Başkanına yakın düşündüğünü tahmin ettirmek için ortada bazı işaretler vardır.

Senatör Fulbright Türkiyede, kendisinin Amerika için işaret etttiği dün yanın yeni şartları ile yeni gerçeklerini anlayarak dış politikasını ona göre düzenlemek kararında bir memleket bulacaktır. Eğer Senatör Fulbright, kendi memleketi için elzem saydığı hususları başka beldeler için lüks addeden ve klâsik müstemlekeciliğin "Canım, onlar zenci.. " prensibini benimseyen bir amerikan değilse - ki, olmadığını sanıyoruz - Türkiyede göreceği gelişmeden ve uyanan yeni cereyandan mutlaka memnun kalacaktır.

Amerika Senatosu Dış Münasebetler Komisyonu Başkanının, Avrupaya Kıbrıs için hazır bir formülle gelmediği bilinmektedir. Görüşeceği kimselere Amerikanın bu ihtilâftan ne kadar tedirgin olduğunu bildirecek, sonra dönüşünde, intibalarını Başkan Johnson'a nakledecektir. O bakımdan Senatör Fulbright'in görevi daha ziyade dinlemek gibi gözükmektedir. Dinlemek, etrafa bakmak, bir takım cereyanları anlamaya çalışmak ve onları gereği gibi değerlendirmek ileri fikirli amerikalı senatöre Türkiyede çok şey öğretecektir. Bu bakımdan Türkiyedeki temasları, sadece Kıbrıs Meselesinin çok daha üstünde bir seviyeye mutlaka çıkacaktır. Senatör Fulbright Türkiyede nenin satıhta, nenin derinde bulunduğunu farkederse hem türk-amerikan münasebetleri bundan çok faydalanacak, hem de Komisyon Başkanı kendi fikirlerinin ne kadar doğru olduğuna dair canlı bir delil bulacaktır.

Her halde Türkiye, kendisinin yol ağzında bulunduğu bir sırada, dünyanın yeni şartlarını ve gerçeklerini gören, açık düşünceli William Fulbright'ı kendi başkentinde ağırlamaktan son derece memnundur.

farethanelerinden sayılmaz. Büyük Elçi kendisi için çok defa meyva ve yeşil salatayı tercih eder. İyi cins şarap olursa bir veya iki kadehi reddetmez. Bol bol filtreli sigara içer. En büyük zevklerinden biri balık tutmaktır.

Rijofun ikisi de evli olan bir oğlu ve bir kızı ile bir de torunu vardır.

Temeldeki hata

Aslına bakılırsa Rijofun diplomat olarak avantajları ve handikapları ne olursa olsun türk-rus münasebetleri bir noktada daima sıkıntılı haldedir. Rusların türklere karşı hep bir "kandırıyor" halleri vardır. Kendileriyle samimi, açık, göz göze bakarak konuşulmamaktadır. Basit, küçük, kaba oyunlardan kendilerini kurtaramamaktadırlar. Türkiyede yeni bir havanın doğmasının akabinde Büyük Elçinin kapı kapı dolaşıp yardımdan bahsetmeye kalkışması böyle bir samimiyetsizliğin en açık delilini ve hadisenin büyük takt hatasını teşkil etmiştir. Türklerin, meselâ Kıbrıs konusunda Krutçefin, şimdiki tutumunu ve onun ilerisinde, daha açık bir vaziyet almasını çok daha sıcak karşılayacaklarını türklerin maddiyatçı olmadıklarını, türklerin kalplerinden fethedilebileceklerini ruslar anlamamışlardır.

Kulağa Küpe...

Balıkçı!

Senatör Fulbright geliyor ya.. Üstelik ilgilendiği konunun da Kıbrıs olduğu açıklandı.

Şimdi ister misiniz, "Amerikanın Kıbrısla ilgilenmediği" cevherinin mucidi Amerikan Haberler Servisi bir bülten daha çıkarıp adamcağızın pek balık avı meraklısı olduğunu ve buraya da onun için geldiğini ilân ediversin?

Sovyetler bugün, Türkiyede beliren yeni cereyanı iyi anlarlar, ona doğru teşhis koyarlarsa türk-rus münasebetleri fayda görür. Bizde beliren ne bir amerikanofobi, ne bir rusofilidir. Biz haysiyetli ve kimseye fazla bağlı olmayan bir politikayı batılı bir devlet olarak takip etmek istiyoruz. Halbuki ruslarda, "Aman ağıma düşüyor!" diye el uğuşturan bir hal sezilmektedir. Türkiye hiç kimsenin ağına düşmeyecek kadar olgundur. Asırlar süren bir komşuluktan sonra rusların bunu bilmeleri lâzımdır. Bizim, kendi kendimize yeter bir iktisadî güce kavuşmak çabamız bunun neticesidir. O bakımdan, böyle bir anda hemen yardım lâflarının ruslar tarafından ortaya atılması amerikalılarda Kıbrısı bizden satın alıp yunanlılara vermek niyetlerinin belirmesi kadar yanlış olmuştur. Biz rus-türk münasebetlerini bu temel üzerinde, böyle bir çerçeve içinde görmüyoruz.

Sovyetler, bilhassa Rijofun ağzından uzun süredir türk-rus münasebetlerini geliştirmek arzularından türklere bahsetmektedirler. Stalin'in bizden toprak taleplerini bu ölmüş ve reddedilmiş diktatörün hatalarından biri olarak söylemektedirler. Atatürk ile Leninin kurdukları dostluğu yeniden canlandırmak istediklerini bildirmektedirler -Bu konuda, 1919-20 yıllarına ait yazı serimizin bu haftaki kısmında da ilgi çekici bir açıklama bulunmaktadır ya.. - Biz bu teşebbüslere hep, ak koyun ile kara koyunun köprü başında anlaşılacağını, rusla-

T.B.M.M. de Kıbrıs ile ilgili Genel Görüşme yapılıyor

Karı boşamak bekâra kolay geliyor.

Başbakan ve Yardımcısı Satır Mecliste
Yeni yolun üstünde

rın gerçek iyi niyetlerini göstermeleri gerektiği cevabını vermişizdir. Kıbrıs böyle bir köprü olmuştur. Bu Köprüde rusların verdikleri rengin türk milletini bu kadar hâyâl kırıklığına uğratması bu yüzdendir.

Şimdi Ankaranın diplomatik çevrelerinde gözler Nikita Rijofa dönmüştür. Ama herkes bilmektedir ki asıl bakılması gereken Nikita bir başka Nikitadır ve Türkiyede cereyan eden hadiseyi onun iyi değerlendirip değerlendirmemesi türk-rus münasebetlerine gerçek istikameti verecektir.

Seçimler

Hasat mevsimi

Senato ara seçimlerine katılacak partilerin aday yoklamaları haftanın son günü yapıldı. 24 ilde yoklama kurulları toplandı, parti teşkilâtlarından gelen delegeler kendi partileri içindeki mücadeleye çeşitli hizipleri, grupları destekleyerek katıldılar, şahsi fikirleriyle ya da başka tesirlere uyarak oylarını kullandılar.

Bununla beraber, partilerin kendi bünyelerindeki adaylık mücadelesi daha 8 Mayısa kadar devam edecektir. Partiler, seçime katılacakları illere ait kesin aday listelerini bu tarihte Yüksek Seçim Kuruluna teslim edecekler ve ancak ondan sonra rahat bir nefes alabileceklerdir. Senatör olmak istedikleri halde yoklamalarda kazanamayanlar, yahut yoklamalara gitmeyip parti genel merkez kontenjanlarından bir şeyler ümit edenler, bu tarihe kadar, kapalı kapıların arkasında kıran kırana mücadeleye ve kulis faaliyetine devam edeceklerdir.

8 Mayıstan sonraki devre ise partilerarası gerçek seçim mücadelesidir. Propaganda resmen 17 Mayısta başlıyacaksa da, daha önce çeşitli şekillere -demeçlerle, Mecliste gündem dışı konuşmalarla, polemikler le - partilerarası söz düellosu kendini gösterecektir. Yani şimdiye kadar ara seçimi için mücadele kadrolarını tesbit faaliyetiyle uğraşan partiler, bundan sonra, seçim neticesine doğrudan doğruya tesir edecek bir çalışmaya girecekler ve kurdukları ekip kuvvetli olduğu nisbette başarıdan hisselerini alacaklardır.

Senato ara seçimlerine doğru alınan bu merhaleyi CHP. Balıkesir Milletvekili ve Merkez Yönetim Kurulu üyesi Süreyya Koç, AKİS muhabirine şöyle özetledi:

"'— Hasat mevsimi şimdi başladı."

Koç, CHP nin aday yoklaması sonuçlardan memnun olduğunu, bazı bölgelerde seçim tahminlerini CHP lehine değiştirecek kuvvette adayların kazandığını ifade etti, yoklamalara kadar getirilen çalışmaların müsbet sonuçlara ulaştırılması için elden gelen bütün imkânlarla çalışmalara başlanacağını söyledi. Ayrıca, seçim neticesini değiştirecek kuvvette CHP adaylarının kazandığı illere örnek olarak Samsunu gösterdi CHP. yoklama öncesinde Samsundan, ara seçimlerinde 1 senatör çıkarabileceğini tahmin etmekteydi. Daha önceki seçimlerde elde edilen oylara göre yapılan bu tahmini değiştiren unsur, Samsun için çok kuvvetli bir isim olan İsmail Tarhanın listede ikinci olarak adaylığı kazanmış olmasıdır. Bu ilden gelen haberlere göre İsmail Tarhan A.P. li seçmenlerden bile oy alabilecek kuvvette bir şahsiyettir.

Yoklamalarda CHP için büyük sürprizler olmadı. Senato seçimlerinin nisbî usûlle yapılması için yerilen teklifin sahibi Zihni Betil, A.P lilerin bütün aleyhte çalışmalarına rağmen Tokatta yoklamayı birinci aday olarak kazandı. YTP den gelen Sadık Artuğmaç yeni partisinde hüsrana uğramadı ve Yozgatta liste birincisi seçildi. CHP'li eski senatör - ler de yoklamalarda pek kötü sonuç almadılar. Turgut Göle birkaç devreden beri devamlı olarak seçildiği Kars yerine bu defa Erzurumda seçime girmeye karar verdi ve listede ikinciliği kazandı. CHP Erzurumda sıkı bir çalışma yapabilirse Gölenin seçim şansı zayıf değildir.

CHP Genel Merkezinin, yoklama sonuçlarını veto etmek veya listelerdeki sırayı değiştirmek gibi bir yetkisi olmadığından yoklamalardan sonra CHP içindeki adaylık kulisi aşağı yukarı sona ermiş gibidir.

Şaşkın bakkal

Yoklama sonuçları A.P. için CHP ye nazaran tamamen ters bir durum yaratmıştır. Bir kere eski AP senatörleri çoğunlukla listelere girememişlerdir. Hatta seçim yatırımı yapmak için en aşırı ve yıkıcı propagandalardan çekinmeyen AP senatör leri bile aday yoklamalarında ummadıkları bir başarısızlığa uğramışlardır. Meselâ Senatoda en müfrit çıkışları yapan, Celâl Bayarın eski sek reteri Özel Şahingiray İstanbulda listeye dahi girmeyi başaramamıştır. Rıfat Öztürkçine listede ancak bir ye dincilik alabilmiştir ki bu, seçilmemek le eş anlam taşımaktadır. Çünki AP ileri gelenlerinin İstanbul için tahminleri altı senatörlüğü geçmemektedir. YTP' den AP'ye seçim şansı endişesi ile geçenler de kelimenin en hafif anlamı ile hüsrana uğramışlar, listelerin sonlarında dahi yer alamamışlardır. Bu durum, Parlâmentodaki transfer hareketlerini etkiliyecek derecede önemli bir sonuç olarak kabul edilmektedir.

Yoklamaların AP için bir diğer ilginç sonucu da, bu parti ileri gelenlerinin ağızlarına sakız yaptıkları "bu seçimlerde Parlamentoya en kaliteli elemanları sokacağız" propagandasının iflâs etmiş olmasıdır. Erzurumda AP listesine alınacağı vaadi ile Dekanlıktan istifa ettirilen Prof. Lütfi Ülkü

men yoklamada kaybetmiştir. Senato nun kaliteli elemanlarından Sabahattin Adalı Hatayda AP adaylığı için yaptığı mücadeleyi kaybetmiştir Adalı aday mücadelesindeki AP usûlleri ne adapte olamamış - meselâ delegelere para dağıtamamış - ve listeye girememiştir.

AP nin aday yoklamalarının bir diğer özelliği de, çok sayıda il başkanının, eski senatörlere karşı açtıkları mücadeleyi kazanarak Parlâmentoya doğru yola çıkmış olmalarıdır. Bu, hâlen milletvekili olan AP lileri en- çok korkutan noktalardan biridir.

Öteyandan A.P. Genel Merkezi, CHP Genel Merkezinin aksine, yoklamalardan sonra sükûna kavuşacağına daha büyük bir buhran havasına girmiştir. Genel Merkez, tüzükteki bazı maddelere dayanarak, kazanan bazı adayları veto etmek, listelerde kendi politikasına uygun değişiklikler yapmak, hattâ bazı illerde adayları resmen tâyin etmek niyetindedir. Bu niyetin normal neticeleri de AP yöneticilerinin boğazına yapışmış bulunmaktadır. Meselâ seçim öncesinde Mardinde il idare kurulunu feshederek bu ilde yoklama yapılmamasını sağlıyan Genel Merkezciler, bu ilde Genel Başkan vekili Seyfi Kurtbeki aday göstermek niyetindedirler. Mardin teşkilâtı ise bu tutuma tam bir direnme ile cevap vermiştir. Genel Merkeze bugünlerde Mardinden gelen protesto telgraflarını taşımağa posta müvezii yetişememektedir. İstanbulda, herşeye rağmen listenin ilk sıralarına girerek kuvvetini ispat eden Nuri Eroğanın veto edilmesi ile doğacak neticeler hiç kestirilememektedir.

AP temsilciler Meclisi, AKİS'in baskıya gireceği gün toplanarak bu konuları tesbit edecektir. Bu toplantının nasıl geçeceği hakkındaki bir tahmin şöyledir : "O gün AP Genel Merkezinin karşısına düşen Modern Palasta oturmak suretiyle içeride geçenleri takip etmek mümkün olabilecektir.!"

AP'de asıl curcunalı yoklamalar İstanbulda yapıldı.

Devler yarışı

Hafta içinde çarşamba günü, saatlerin 10,30'u gösterdiği bir sırada, AP İstanbul İl Merkezinin önünde duran bir arabadan önce lider Pala Paşa, ardından da yâver-î hası Şinası Osma, aceleyle indiler, İl Merkez binasının merdivenlerini çıkarlarken, nefes nefese yetişen İl Başkanı, Belediyezede Nuri Eroğan ile karşılaştılar. Nuri Eroğan, Pala Paşayı aldı, Osma ile aralarına girdi ve üçü birlikte, kendilerini bekleyen gazetecilerin sabırsızlanmaya, başladığı büyük salona çıktılar.

Pala Paşa, gerçekte bir basın toplantısı falan yapacak değildi. 7 Haziranda yapılacak olan Senato seçimleri için AP nin son derece önem verdiği İstanbul ili aday hazırlıklarıyla yoklama cetvellerini - hazır İstanbula gelmişken - yaver-i hası ile birlikte yerinde görüp incelemek arzusunu izhar etmişti. Fakat gazeteciler yakasını bırakmadılar ve kendisini soru yağmuruna tuttular. Pala Paşanın basın toplantılarıyla başının pek hoş olmadığı öteden bert biliniyor. Genel Yönetim Kurulu her gittiği yerde ona göre tedbirini alıyordu. Gazetecilerin beklenmedik saldırısı karşısında Pala Paşanın ortaklığa inciler saçıp dökmesinden pek hoşlaşmayan Osma ile İl Başkanı Eroğan, hayli telâşa düştüler. Bereket, Pala Paşa da sıkıştırmalardan kendisini yeni yeni öğrendiği bir takım manevralarla kurtarmasını bildi ve bütün söyledikleri, partisinin 1961 yılından bu yana büyük gelişmeler kaydettiği ile bu Haziranda yapılacak Senato seçimlerinde CHP ye karşı ezici bir çoğunluk elde edileceğine dair yuvarlak lâflardan ibaret kaldı. Sonra önde Pala Paşa, arkada yaver-î hası, onun arkasında da Eroğan olduğu halde, Senato seçimleriyle ilgili çalışmaları incelemek üzere başka bir odaya geçtiler. Toplantı böylece bitmiş oldu.

A.P. de aday yoklamalarıyla ilgili toplantı

Kör doğüşü

Eskiler alıyorum!

Yoklamalara ilk ağızda AP den 26 kişi adaylıklarını koymuş bulunmaktadır. AP Genel Merkezi, kurada kaybetmiş senatörlerin yeniden seçilmesi konusunda bir "tepeden inme" yapmaya çalışırken, il teşkilâtının beklenmedik tepkisiyle karşılaşmıştır. Teşkila, Genel Merkez adaylarının yeniden seçilmelerine karşı çıkmış, diretme sonunda da, ak koyun mu sara koyun mu, işin renginin yoklamalarda ortaya konulmasını istemiştir. Genel Merkeze göre İstanbul teşkilâtı, eski senatörlerin yeniden seçilmesine katiyen ses çıkarmayacak, meclislere girme gönüllülerini birer horozşekeriyle avutarak, gelecek genel seçimlere kadar uyutmanın bir yolu bulunacaktı.

İstanbul senatör adayları, Genel Merkezin kulaklarına üflediği bu havayla adaylık müracatlarını yaptılar. Ethem Menemencioğlu, Özel Şahingiray, Rifat Öztürkçine, Şevket Akyürek, Berç Turan, Sabahattin Tanman, Fethi Başak müracaat sırasında durumlarından gayet emin görünüyorlardı.

AP nin eski senatörlerden yeni yedi senatör adayının ancak dördü - Akyürek, Öztürkçine, Tanman ve Turan -yoklamaları kazanabildiler. Geri kalanları, Genel Merkezden çok istanbul İl teşkilâtının tuttuğu ve Genel Merkez adaylarına karşı çıkardıklarıydı. En çok oyu, eski Hava Kuvvetleri Kumandanı Tekin Arıburnu aldı. Onlun ardından, Belediyezede İl Başkanı Nuri Eroğan geliyordu. Eroğan, kendi hizbini, Belediye seçimlerinin açısını Senato seçmlerinden çıkartabilmek için gayet iyi yetiştir-

mişti. Ayrıca, rakip hiziplerden hiçbiri "hakkı olan Belediye Başkanlığını göz göre göre kaybetti. CHP nin bir oyununa kurban gittik. Şimdi senatör seçilsin, bakın, bunun acısını nasıl kat be kat çıkartacaktır" teranelerinin önünde pek ses çıkarmak istemedi. Her ne kadar bu arada "iyi ama birader, bu bizim değil, onun kabahati! Vaktinde görevinden istifa etseydi bu işler başına gelmezdi" gibi birkaç çatlak ses duyuldu ise de, Eroğancılar bu çatlak sesleri daha tiz perdeden set lerle bastırmasını becerdiler. Pazar günü yapılan aday yoklamalarında teşkilat, bu yoldan olsun Genel Merkeze sesini iyiden iyiye duyurmasını becerdi.

CHP listesi

İstanbul, CHP için herşeyden önce bir prestij bölgesidir ve ne pahasına olursa olsun, bu bölgede, CHP AP ile başabaş gelmek istemektedir. Fakat, yoklamaları kazananlar içinde CHP nin en çok oy toplayacağı bölge olan Anadolu yakasındaki aydınlar için, listede güvenle belbağlanacak yeni adlar yoktur. Çokluk, milletvekilliğinde veya partinin başka kademelerinde denenmiş kişiler -Fehmi Atanç Mebrure Aksoley, Ekrem Özden - tem cit pilâvı gibi yeniden ısıtılıp ısıtılıp seçmenin önüne sürülmekte ve bunlara oy istenmektedir. CHP., AP nin eski askeri Tekin Arıburnuna karşı iki askerle - emekli kurmay albay Cemal Yıldırım ve emekli amiral Şeref Karapınar - çıkmaktadır. Her iki partinin de adayları arasında avukat lar çoğunluktadır.

AP ye nazaran daha uysal ve Genel Merkezin sözünü her zaman dinler bir teşkilât olan CHP İstanbul İl teşkilâtı Senato aday yoklamaları sırasında büyük çekişmeler göstermemiş ve mücadele çok kısa süre suyun altında cereyan etmiş ve hemen son bulmuştur.

Geriye kalan küçük partilere gelince... İl merkezi hacizli ve hâlâ mühürlü bulunan YTP, İstanbulda Senato seçimlerine girmekten vazgeçmiştir. AP ve CHP nin 26 ilde seçime katılmalarına karşılık, bir vakitlerin birinci küçük partisi YTP. ancak 10 ilde, Bölükbaşının partisi ise 7 ilde CKMP de - daha kararını vermemiştir - şimdilik yalnızca İstanbulda seçimlere katılacaklardır. TİP ise, yalnızca İstanbulda katılacakların dördüncüsüdür Fakir ve işçi kitlelerinin toplu bir halde bulundukları Taşlıtarla -yeni adıyla Gaziosman Paşa ve Zeytinburnu ile Gültepe semtlerinde icra-i politika edecek olan TİP eski senatörü Esat Çağanın dışında politikacı olmaktan çok yazar olarak

Ekrem Özden
Milâdî bir isim

tanınmış iki yeni pehlivanım, romancı Kemal Bilbaşar ile Samim Kocagözü güreş alanına sürmektedir.

Kıbrıs

Korkak kahramanlar

Bundan onbeş gün kadar önce büyük bir dehşetle başladığı bildirilen Saint Hilarion saldırısı, geride bıraktığımız hafta, bir patlamış balon gibi sönüp gitti. İşe girişirken kaleyi üç günde ellerine geçireceklerini bağıra çağıra bütün dünyaya duyurmaya çalışan rum dostlarımız, kaledeki türk mücahitlerinin çetin mukavemetiyle karşılaşınca, onlardan mümkün mertebe uzaktaki hatlara sığınıp kalmaktan başka çıkar yol göremediler. Bu bakımdan, geride bıraktığımız hafta içinde Saint Hilarion civarında birkaç el silâh sesinden başka hiçbir gürültü duyulmadı. Fakat bizim tatlısu kahramanları gene de kabadayılığa leke sürdürmemek için çeşitli tevillere saptılar. Saint Hilarion saldırısına, giriştikleri hareket başarıya ulaştığı için son verdiklerini ileri sürdüler Hattâ, saldırıyı yönettiği söylenen pala bıyıklı Psimolofidis, saldırıya, kaleyi istedikleri zaman alabileceklerini anladıkları için son verdiklerini söyleyecek kadar gülünç olmaktan çekinmedi.

İşin aslına bakılırsa, kaleye saldıran rumlar, daha ilk günden başlayarak, yiyemeyecekleri kadar büyük bu lokma yutmaya çalıştıklarını anlamışlardı. Kaleye yaptıkları her hamle türkler tarafından kolaylıkla geri püskürtülüyordu. Tabii, bu arada, ölen rumların sayısı da gittikçe kabarıyordu. Fakat rumlar verdikleri ölü sayısını büyük bir titizlikle gizliyorlar, kamu oyuna duyurmaktan çekiniyorlardı. Akılları sıra, saldırıda ölen rumların sayısı gizli kalırsa ada rumlarının morali bozulmayacaktı! Halbuki rum saldırılarının başarısızlığı bütün Adada çoktaan duyulmuş, oğulları geri dönmeyen rum analar çoktaan yas tutmaya başlamışlardı.

Bugün kesin olarak bilinen, hadiselerin başlangıcından beri Adadaki ölü ve yaralı sayısının 1türke mukabil 3 yunanlı olduğudur. Bizim kayıplarımızın çoğunu kadın ve çocuklar teşkil etmektedir.

Geç kalan teşebbüsler

Saint Hilarion kalesindeki bir avuç türkün canını dişine takarak yaptığı bu başarılı savunma, bütün dünyada, bu arada Birleşmiş Milletlerin ilgili çevrelerinde, o zamana kadar gerçeklere sıkısıkıya kapalı gözleri biraz da olsa araladı. Hâttâ Adadaki mavi berelilerin kumandanı hintli General Gyani bile bu saldırı karşısında hiddete gelerek Makariosa sert bir mektup yolladı ve saldırıya derhal son verilmezse Birleşmiş Milletler kuvvetinin duruma karışmak zorunda kalacağını bildirdi. Doğrusu bu, bir aydır Adada yan gelip yatmaktan başka bir işe yaramayan Barış Kuvveti için büyük bir fedakârlık olacaktı!

Saint Hilarion kalesindeki başarılı savunmanın ikinci etkisi de, Birleşmiş Milletlerin öyle olur olmaz harekete geçmeyen Genel Sekreteri U Thant'da görüldü. Fransız devlet adamlarıyla görüşmeler yapmak üzere Pariste bulunan U Thant, fransız diplomatik muhabirlerinin verdiği bir öğle yemeğinde yaptığı konuşmada Kıbrıstaki her iki topluluk liderlerini ılımlı ve sağduyulu olmaya çağırdığı gibi, hafta ortasında Güvenlik Konseyine sunduğu bir raporda, Adadaki durumu düzeltmek amacıyla bazı önermelerde bulundu. Bunların arasında halen türklerin deneti altında bulunan Girne-Lefkoşe yolu da dahil bütün yollarda gidiş geliş hürlüğünün kurulması, Lefkoşeden başlamak şartıyla Kıbrıstaki bütün müstahkem yerlerin boşaltılmasının sağlanması, Anayasa çerçevesinde kurulup silâhlandırılmış asker, polis ve jandarmaların dışında bütün sivillerin silahsızlandırılması yolundaki önermeler de vardı. Bunlara ek olarak, Genel Sekreter, Kıbrıs polisinin ikiye ayrılmış

olan Türk ve rum mensuplarının yeniden birleştirilmesini, kıbrıslı türk memurlarının ve hükümet mensuplarının görevleri başına dönmesini de istiyor ve Kıbrısta işlenen cinayetleri şiddetle takbih ediyordu.-

U Thant"in bu raporu açıklanır açıklanmaz hem Kıbrıstaki türk ve rum topluluklarının liderleri, hem de Ankara ve Atinadaki yöneticiler hemen, rapordan büyük bir memnunluk duyduklarım bildirdiler. Kıbrıslı rumlarla Atinanın memnunluğu hiç şüphesiz, U Thant'ın önermelerinin hiç değilse bir süre için kendilerine elverişli sonuçlar yaratacağını düşünmelerinden doğuyordu. Örneğin, bu önermelere uygun olarak Girne-Lefkoşe yolu türklerin denetinden kurtarılır, türk mücahitlerinin elindeki silahlar toplanabilirdi. Ondan sonra da, Makarios ve çetecileri istedikleri gibi at oynatırlar, istediklerini asar, istediklerini keserlerdi. Öyle ya, artık rumlar için verilen hiçbir sözün değeri mi kalmıştı?

Türklere gelince, onların memnunluğu U Thant'ın biraz geç de olsa Anayasa düzeninden söz açmaya başlamış bulunmasından doğuyordu. Bununla beraber ne Ada türkleri, ne de Türkiyedeki yöneticiler hiçbir konuda fazla iyimserliğe kapılmıyorlardı, çünkü karşılarındakilerin insanlar olduğunu artık pek iyi anlamış bulunuyorlardı.

Dostlar uyanıyor mu?

Geride bıraktığımız hafta içinde Kıbrıs konusunda görülen önemli gelişmelerden biri de Batılı dostlarımızın nihayet Türkiyenin bu konudaki ciddiyetine inanmaya başladıklarını gösteren bazı kımıltılardır. Meselâ, CENTO Bakanlar Konseyinim Washington'daki toplantısına katılmak üzere Birleşik Amerikaya giden türk Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin, geçen haftanın sonlarında Başkan Johnson ile özel bir görüşme yaptığı zaman, karşısında ne sanıldığı kadar çirkin, ne de pek saf amerikan buldu. Johnson durumun ne kadar ciddi olduğunu pek iyi anlıyordu ama, ne yapsın ki, bu anlaşmazlıkla ilgili her iki devlet de Amerikanın dostu ve müttefikiydi. Bu bakımdan, Washington, Türkiye ile Yunanistanın bu anlaşmazlığı kendi aralarında, en kısa zamanda ve barışçı yollardan çözmelerini istiyordu. Başka bir deyişle, Başkan Johnson, Ankaradaki bazı amerikan temsilcileri gibi ilgisizlik temasını işlemiyor, fakat çaresizlik ileri

U"Thant
Başa gelen akıl

sürüyordu. Ankaradaki bazı amerikanların kırdığı potlardan sonra, buna bile memnunlukla karşılamak gerekiyordu.

Başkan Johnson'ın Feridun Cemal Erkinle yaptığı görüşmede üzerinde durduğu nokta, yani Kıbrıs anlaşmazlığının iki ilgili devlet arasında, en kısa zamanda ve barışçı yollardan çözülmesi dileği, Amerikan Senatosu Dış Münasebetler Komisyonunun tanınmış ve sözügeçer başkanı Fulbright'ın bu hafta içinde Atina ve Ankaraya yapacağı ziyaretler sırasında da ortaya sürülecektir. Başkan Johnson, Senatör Fulbright'tan, yunan ve türk hükümetlerine hem kendisinin, hem de Kongrenin Kıbrıstaki endişe verici durumdan büyük bir üzüntü duyduğunu bildirmesini istemiş tir. Bununla beraber, Fulbright her iki hükümete de şu, ya da bu çözüm yolunun kabulü için hiçbir telkinde bulunmayacaktır, çünkü amerikan hükümeti bunun yalnızca Birleşmiş Milletler arabulucusunun yetkisi içine girdiğine inanmaktadır.

Şu satırların yazıldığı sıraya kadar gelen haberlere bakılırsa, Başkan Johnson'ın öne sürdüğü dilek NATO Daimi Konseyinin yaptığı gizli oturumun da ana temasım teşkil etmiştir. Bilindiği gibi, Kuzey Atlantik Paktı teşkilâtı bu anlaşmazlığın teşkilât çerçevesi dışında kaldığı gerekçesiyle, şimdiye kadar Kıbrıs Meselesini ele almaya yanaşmıyordu. Oysa yunan hükümetinin Kıbrıs rumlarının dâvasına açıkça sahip çıkmasından sonra, anlaşmazlık, NATO içindeki iki devlet, yani Türkiye ile Yunanistan arasındaki bir anlaşmazlık olarak belirmiş ve türk hükümeti, teşkilat Genel Sekreteri Stikker'in geçen hafta Ankaraya yaptığı ziyaret sırasında, hollandalı diplomattan Kıbrıs Meselesinin NATO tarafından ele alınmasını istemiştir.

Zabıta

Sorumluluk kime ait?

Bu haftanın başlarında Başbakan İsmet İnönünün korunması işi -hiç yoktan - bir büyük mesele haline getirildi. Başbakana suikast yapılacağı hakkında ciddiyeti şüpheli ihbarlar Türkiyedeki sorumluların ne kadar çabuk şaşkınlığa düşebileceğini ve ilgili teşkilâtların ne derece kendilerine güvenleri olmadığını gözlerin önüne serdi.

Başbakanı ve devlet büyüklerini kim koruyacaktır?

Birbirlerinden ayrı bir çok sorumlu bu soruya cevap olarak "ben" diye ileri atılmaktadır. Başbakanı koruma sorumluluğuna sahip çıkanlar arasında Emniyet, Sıkı Yönetim, Jandarma ve Merkez Kumandanlığı bulunmaktadır. Ancak bu noktada devletimizin bütün kesimlerindeki bir gerçek ortaya çıkmakta ve görülmektedir ki bu önemli sorumluluk, bu teşkilâtlardan herhangi birine kesin bir şekilde yüklenmemiştir. Bu teşkilâtlardan hiçbirisi kendisini tam ve mutlak olarak bu yetki ile mücehhez görmemektedir. Bu yüzden, birkaç yalan yanlış ihbar Başbakanın korunması işinin- bir vodvil halini aldığını ortaya çıkartmıştır.

Yine bu yüzden, "Başbakanı kim koruyacak?" sorusuna birçok büyük teşkilât "ben" diye cevap verdiği halde, gerçek bir tehlike karşısında bu keşmekeşin sonucu olarak Başbakanı sadece ve sadece Allah ve tesadüfler korumaktadır.

Organizasyon kurulmadıkça, ilgililerde müşahede edilen büyük telaş bir yetki çekişmesi olmaktan da öteye gitmeyecektir.

Bu konunun büyük devlet meseleleri arasında lüzumsuz bir önem kazanmasına yol açan olayların en son safhası geride bıraktığımız pazar günü başladı.

Opera hikâyesi

O gün saat 19.30 sıralarında Ankara Merkez Kumandanı Tuğgeneral Sabri Koçak, kumandası altındaki görevli subayları toplamış, onlara bazı direktifler veriyor, önemli olduğu anlaşılan bir konuda tedbirleri eksiksiz almak için büyük titizlik gösteriyordu.

Koçak durumu ve alınacak tedbirleri bir daha gözden geçirdi, topladığı subaylara direktifleri tekrar ettirdi ve tatmin olunmuş halde, otomobiline bindi, Çankaya istikametine hareket etti. Ankara Merkez Kumandanı göreve başladığından bu yana geçen altı ayda bir çok defalar yaptığı gibi, yine Başbakan İsmet İnönüye refakat edecekti. İnönünün o akşam operaya gideceğini biliyordu.

Koçak, İnönünün Çankayadaki köşküne geldi, kapıdan girdi, kendisini karşılayanlara Başbakanı Operaya götürmek için geldiğini söyledi. Başbakanın programını değiştirdiği ve Operaya gitmeyeceği cevabını alınca şaşırdı. Kendisinden önce Başbakanla kimsenin görüşüp görüşmediğini sordu. Emniyet Genel Müdürü Ahmet Demirin bir süre önce İnönü ile beraber olduğunu öğrenince derhal Köşkten ayrıldı ve Merkez Kumandanlığına döndü. Biraz sinirlenmişe benziyordu.

Koçak, Köşkten ayrıldığı sırada dış kapının önünde bekleyen şişman bir gazeteci, bloknotuna esrarlı bir tavırla bazı şeyler çiziktirdi.

Bu sırada İnönü evinde çalışmakta idi. Bir süre sonra CHP Genel Sekreter Yardımcısı Turhan Feyzioğlunun da Köşke geldiği görüldü. Feyzioğlu bir seyahat dönüşü İnönüyü acele görmek istediğini bildirmiş, Operaya gitmeye niyetlenen Başbakan da programım değiştirerek kendisini akşam yemeğine çağırmıştı. Başbakanla Feyzioğlu beraber yemek yediler ve yemek bitince de birlikte çalışmaya koyuldular.

Ertesi gün Türkiyenin en ciddi ve ağırbaşlı gazetesinde heyecan verici bir haber iki sütun üzerinden yayınlandı. Bu ciddi gazetenin birinci sayfadan verdiği haberin başlığı şöyleydi : "Suikast ihbarı üzerine İsmet İnönü Operaya gitmekten vazgeçti".

Mahalle kahvelerindeki sarı beniz li İnönü düşmanlarının ellerine bir koz geçmişti. Derhal sigaralar tellendirildi ve fısıltılı yorumlar başladı: "Efendim, İnönü korkmuştu! Zaten memleketin yüzde doksanı ona düşmandı! Bugün olmazsa yarın bir suikast muhakkaktı!"

Telefon eğlenceleri

Bundan iki-üç ay önce Cumhurbaşkanlığındaki telefonlardan biri acı acı çaldı. Telefonu açan görevli, heyecanlı ve boğuk bir sesle karşılaştı. Telefondaki şahıs, Cumhurbaşkanının öldürüleceğini bildiriyordu. İsmi "sorulduğunda, bunu açıklıyamıyacağını fısıldıyarak ifade etti. Ancak böyle önemli ihbarlarda isim açıklamamak diye bir şey bahis konusu olamazdı. Cumhurbaşkanlığındaki telefonu açan sorumlu, ihbarı yapan meçhul şahsı oyalarken bir başka telefondan kiminle konuştuğunu tesbit ettiriverdi. İki saat sonra ihbarcı artık meçhul değildi. Bu, 18 yaşında, canı sıkılan bir öğrenciydi. Yapılan sorguda, ihbarı, "eğlenmek amacı ile" yaptığını açıkladı. Bu öğrencinin Cumhurbaşkanlığından önce de geneleve telefon ettiği, fakat aradığı eğlenceyi orada bulamadığı sonradan anlaşıldı.

Son günlerde Ankarayı saran suikast söylentilerinin başlangıcı budur. Daha sonra yeni vakalar birbirini kovaladı. Telefon denilen âlet, haberleşmede sağladığı kolaylıklar kadar, ne yazık ki, bazı işsiz güçsüzlerin, a normal kimselerin elinde bir eğlence vasıtası haline gelmiş bulunmaktadır...

Geçenlerde İnönünün evindeki telefon çaldı. Yine boğuk bir ses, Başbakanı öldüreceğini, telefonu açan kimseye kemali ciddiyetle anlattı. Başka bir telefondan tesbit yaptırıldı ve bu defa da manyak bir sarhoş ele geçti. Piknik lokantasındaki telefonu kullanan bu adamcağız tekniğin, bir yere telefon eden kimsenin istenilirse nereden telefon ettiğini ortaya çıkartacak kadar ilerlediğinden habersiz bulunuyordu!.

26 Nisan pazar günü telefon idaresinin 06 numaralı telefon servisine buna benzer bir ihbar yapıldı. Telefondaki ses:

"— İkinci Şubeyi aradım, bulamadım. Saat 10'da İsmet Paşaya suikast yapılacak!" diyordu.

İnönü Köşkünün bahçesi
1 işin 4 sahibi

Ancak telefona çıkan memure, saatlerce süren yorgunluktan olacak, sesi tesbit ettirmeyi akıl edemedi. Her şeye rağmen yüzde bir de olsa ihbarda bir hakikat payının bulunmasını düşünen koruma ekibi, söylenen saatte İsmet Paşanın gezinti yapacağı yerde sıkı tedbirler aldı, fakat en ufak şüpheli bir noktaya rastlanılmadı.

Geçen hafta, İsmet İnönünün evinin bahçesine iki meçhul şahsın girdiği haberi yayıldı. Haber, bir inzibat erinin ifadesine dayanıyordu. İnzibat eri, nöbet tuttuğu geceyarısı, biri siyah, biri beyaz elbiseli ve amele kılıklı iki kişiyi bahçede gördüğünü, ko-

valadığını, kaçmaları üzerine de bir defa ikaz mahiyetinde havaya, bir defa yere, üç defa da hedefe olmak üzere beş el ateş ettiğini söylüyor, meçhul şahısların üçbuçuk metre yükseklikteki duvardan atlıyarak kaçtıklarını anlatıyordu. Derhal tahkikat açıldı. Deneme olarak erin gösterdiği duvardan bir adam atlattırıldı ve görüldü ki - toprak da ıslak olduğundan- böyle bir durumda duvarın dibinde çok derin ayak izlerinin mevcut bulunması gerekmektedir. Halbuki erin bahsettiği adamların ayak izlerine hiç bir şeklide tesadüf edilmemişti. Bu olay hakkında tahkikatı yürüten Emniyet sorumlularından birinin fikri; "inzibat eri, tabancası kazaen ateş alınca, sorumluluktan kurtulmak için böyle bir, hikâye düzenlemiş olacak" şeklindedir.

Son hadise, geçtiğimiz pazar günü cereyan etti. İkinci Şube istihbaratında oturan komiser, kendini yorgun hisediyordu. Saat 17.25'te çalan telefonun zilini adeta beyninde duydu. Bıkkın bir tavırla cihazı kaldırdı ve şu cümle ile karşılaştı:

"— İnönüye Operada suikast yapılacak...

Komiser hiç, ama hiç yapmaması gereken şeyi yaptı: Şaşırdı! Kimin, nereden telefon ettiğini tespit ettirmesi gerektiğini falan unuttu ve cihazı kapatıverdi. Burada ilginç bir gerçek daha ortaya çıkmıştır. Emniyet makamları, İnönünün o gece Operaya gideceğini bilmemekteydiler. Bilmiyenler bilenlere - askeri Emniyet makamlarına - haber verdiler. Emniyet tedbirleri alındı ve bundan önceki olaylardaki gibi o akşam Operada şüpheli en ufak bir şey cereyan etmedi.

Sorumlulardan biri

Emniyet Genel Müdürü Ahmet Demir, haftanın başında pazartesi günü, bu söylentilerin içyüzünü merak ettiği için kendisiyle görüşmek isteyen AKİS muhabirine:

"— Bugünlerde moda, bu" diyerek söze başladı, sonra şöye devam etti.

"— İnönünün şahsına müteveccih bir suikast teşebbüsü yoktur. Razı kimseler maksatlı olarak -heyecan yaratmak amacı ile - öteye beriye telefon etmektedirler. Bunlar bir ihbarda bulunacak iseler hüviyetlerini açık olarak bildirmeleri lâzımgelir. Yada gerçekten kötüniyetli kimse bu niyetini ihbar etmez... Devlet büyüklerine ve Başbakana karşı yapılacak hareketlere meydan verilmiyecek sekide emniyet tedbirleri alınmıştır."

Sabri Koçak
"Kim vurduya gidecek!"

Olayları başlangıcından itibaren izah eden Genel Müdür, devlet büyüklerini ve Başbakanı korumakta güçlük çekilmediğini, ancak bu konuda esas yetkinin kimde olduğunun kesin olarak bilinmemesinin mahzur olarak ortada bulunduğunu söyledi. Demek ki Demir, bir gerçeğin farkına varmıştı.

Sıkı Yönetim, Merkez Kumandanlığı, Emniyet ve Jandarmanın kendilerini bu işle sorumlu saymalarının sonucu olarak gariplikler devam etmektedir. Meselâ İnönünün Operaya gideceğinden Polisin haberi olmamakta veya İnönüyü Operaya götürmek için Köşke giden Merkez Kumandanı, kendisinden önce Emniyet Genel Müdürünün geldiğini ve Başbakanın Operaya gitmekten vazgeçtiğini bilmemektedir.

Mesut Buna adında bir kimsenin elinde tabanca ile Başbakanlık merdivenlerine kadar sokulmasının tek sebebi bu keşmekeştir. Kimse sorumluluğunun ne olduğunu bilmediği için buna tam olarak sahip çıkamamaktadır.

Genel Müdür Ahmet Demir bu konuda şöyle dedi:

"— Aslında, şimdiye kadar işlememiş olmakla beraber bir Devlet Büyüklerini Koruma Talimatnamesi vardır. Buna göre Devlet Büyüklerini ve Başbakanı koruma işinden doğrudan doğruya ve sadece Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı Koruma Âmirliği sorumludur. Ben bu koruma amirliğini kurdum. Şimdi yetkinin kesin olarak kimde olduğunun teyidini istedim. Bu yetkinin Koruma Amirliğinde olduğu teyid edilirse, karışıklık ortadan kalkacaktır."

Ahmet Demir, "kendi adamları"nın kaliteli kimseler olduklarını ve bu işi bildiklerini söylemektedir. Ancak poliste, dünyanın başka taraflarında, meselâ Amerikada veya Fransada -yani Başkanın, şahsiyeti itibariyle çok önemli olduğu bu iki memlekette - bu işe memur edilen kimselerin kıratında adam olduğu son derece şüphelidir. Bu şahısların çok iyi atıcı olması, insan fizyonomisinden anlaması, sağlam yapılı bulunması, nezaket ile tesirliliği bir arada yürütmesi; bir komando mensubu kadar atik davranabilmesi lâzımdır. Halbuki poliste, memurlar nişan talimi için yılda üç mermi yakmak hakkına sahiptirler! Bu bakımdan, iyi bir ekibin askeri emniyet kadrolarından kurulabilmesi ve bunun bir müessese haline getirilebilmesi daha iyi bir fikir olarak belirmektedir. Buna mukabil modern vasıtalar bakımından polis daha elverişli vaziyettedir.

Müsteşarın görevi

Bu durum bu hafta, nihayet Başbakanlıkta ele alındı. Aslına bakılırsa keşmekeşin asıl sebebi, İnönünün bu konudaki şaşılacak umursamazlığıdır. İnönü son hadiseler kendisine anlatıldığında güldü ve şöyle dedi:

"— İnsan bir kere kendisini buna kaptırdı mı, artık her duvarın üstünde bir gölge görür.."

Başbakan bir tedbir alınmasının ve koruma işim bir teşkilâtın sorumluluğuna verilmesinin mutlak lüzumu bildirildiğinde "Aman, başka işiniz mi yok?" cevabını verdi.

Buna rağmen Başbakanlık Müsteşarı Haldun Derin koruma işini en tesirli hâle sokmak görevini yüklendi ve duruma el koydu. Kennedy'ye yapılan süikastten beri dünyanın dört bir tarafında moda olan "suikast ihbarcılığı"nın bizdeki meraklıları, bu tatlı eğlencelerinin tehlikeli hale geldiğini göreceğe benzemektedirler.

Sosyalistler Arasında

Yunanlılar 1919-20 yıllarında, hatta daha sonraları, kimi bulmuşlarsa onları türkler aleyhine çevirmek için ellerinden gelen hiç bir şeyi esirgememişlerdir. Bu işi, yeni kurulmuş olan komünist Rusyayla bile yapmışlardır. Komünist bir yunanlı tarihçinin, Yani Kordatosun "Modern Yunanistan Tarihi" adlı eserinin beşinci cildinde açıkladığı bir hâdise o devreye faydalı ışık tutmaktadır. Hâdise 1922 ilkbaharında cereyan etmiştir.

Hadisenin önemli bir tarafı yunanlıların her taşı bir kere kaldırıp altına bakmaları ise bir başka önemli tarafı da rusların, bir yandan bize dostluk eli uzatırken bir yandan arkamızdan dalavereler çevirmeleridir. Ruslar o günlerden bahsederken sık sık, bizim Millî Mücadelemize ne kadar yardım etmiş olduklarını söylerler. Bununla övünürler ve Atatürk ile Leninin dostluğunu bahis konusu ederler. Hâdise, rusların dostluğuna, ta o zamandan beri ne kadar güvenilebileceğini ortaya koymaktadır.

1922 İlkbaharında Sovyet hükümetinin ve Üçüncü Enternasyonalin bir temsilcisi gizilce ve bir isveç pasaportuyla Atinaya geliyor. O sırada kitabın yazarı Yani Kordatos komünist Yunan Sosyalist İşçi Partisinin Sekreteridir. Adam Kordatosu görüyor ve itimat mektuplarını veriyor. Bu mektuplar Zinoviyef, Troçki ye Çiçerinin imzalarını taşımaktadır. Temsilcinin Kordatosa söylediği şudur :

"— Sovyet hükümeti, Anadolu macerasından Yunanistanı kurtarmak için yardım etmeye hazırdır. Evvelâ Mustafa Kemale maddî ve manevî yardımlarını kesecektir, sonra da çok sayıda hristiyanın oturduğu bir Anadolu kıyısının müstakil hale getirilmesi için bütün nüfusunu kullanacaktır. Bu istiklâli temin etmek için isviçreliler, isveçliler ve norveçlilerden müteşekkil bir milletlerarası silâhlı kuvvet Anadoluya gönderilecektir. Buna karşılık sovyet hükümeti yunan hükümeti tarafından, hatta istenilirse de facto tanınmasını talep etmektedir..."

Yani Kordatos kitabında bu tekliften dolayı hayrete düşmüş olduğunu belirtmektedir. Zira 16 Mart 192l'de Moskovada türk-rus dostluk ve kardeşlik andlaşması imzalanmıştır. Böylece Lenin hükümetiyle Mustafa Kemâl hükümeti dost ve kardeş olmuşlardır! Kordatos sovyet temsilcisine bu dönüşün sebebini soruyor. Aldığı cevap şudur :

"Kemal'in hareketi bir kurtuluş mücadelesidir ve o itibarla bunu bütün gücümüzle destekledik. Fakat bir defa Kemal zaferi kazandıktan sonra Türkiyenin eski, reaksiyoner kuvvetlerinin, beylerin ve paşaların tekrar hakimiyeti ellerine geçirmeyecekleri hususunda hiç bir teminatımız yoktur. Önümüzde 1908 Jöntürk ihtilâli misali vardır. Kemal bugün prestij sahibidir. Fakat kendisini tutan generaller ve politikacılar, az istisnasıyla reaksiyonerdirler. Şimdi elimizde işaretler değil, deliller vardır ki bunların fransız kapitalist ve emperyalistleriyle temasları mevcuttur. Yarın öbür gün yunanlıları yener ve onları hem Anadoludan, hem Trakyadan atarlarsa Türkiye, Kemalle veya Kemalsiz, yüzünü batıya dönecektir. Türkiyede burjuvazi memleketin yeniden kurulmasını tek başına becerecek kudrette değildir. Bazı reformlar yapacaktır ama Fransa ve İngiltereden borç para almaksızın ayakta durmasına imkân yoktur. Halbuki bilirsiniz, ki borç para, borcu alan devletin elini, ayağını bağlar. Bundan dolayıdır ki biz yunanlıların Anadoluda kalmalarını istiyoruz. Ama, boş bir hissi davranış neticesi değil.. İstikbali hesap ettiğimizden dolayı.. Türkiyedeki ekalliyetler bir yandan Balkanların ve Anadolunun tamamile müslümanlaştırılmasına karşı fren görevi yapmışlardır, diğer taraftan 1770'den düne kadar Balkan halklarının millî hareketlerinin kaynağını teşkil etmişlerdir."

Yani Kordatosun anlattığına göre bu konuşmadan sonra kendisi Sosyal İşler Bakanı —daha sonra Dışişleri Bakanı da olmuştur— Antuvan Kartalisi görmeye gitmiş ve durumu ona anlatmıştır. Kartalis Kordatosa kızmış ve şöyle haykırmıştır:

"— Bu adamların kendileri aç. Yiyecek bir şey bulamıyorlar. Saatleri gelmiştir ve beş, altı seneye kadar rus halkı onları linç edecektir."

Kordatos muhalefet lideri Nikola Stratosu da görmeye gitmiştir. Stratos şu cevabı vermiştir :

"— Mutabıkım. Bugünlerde bizde bir hükümet değişikliği olacaktır . . "

Nitekim bu hükümet değişikliği olmuştur. Hükümeti Protopapadakisin başkanlığında Stratos-Gunaris koalisyonu kurmuştur. Ama Stratos hükümetin teşkilinden üç gün sonra Kordatosu çağırmış ve şöyle demiştir :

"— Sovyetlerin temsilcisine söyle, pılısını pırtısını toplayıp hemen buradan gitsin. Teklifleri Bakanlar Kurulunda müthiş bir gürültü kopardı."

Bu yüzden, rusların bizim sırtımızdan Yunanistana yaptıkları pazarlığın bir fiilî neticesi çıkmamıştır.

Rus askerleri Erzurumda

Kazaklar Trabzonda

Ama unutulmamalıdır ki o tarihte Venizelos iktidardan düşmüştü ve halefleri, kendisinin iddiasına göre kendisi kadar becerikli değildi. Yoksa, türklerin aleyhine çevirmek için Venizelosun propaganda mekanizması sosyalist çevreleri ihmâl etmemiştir ve doğrusu istenilirse bugünkü yunan komünist partisinin temelleri o sırada, bu yüzden atılmıştır.

Sosyalist yaratılıyor

Venizelos, Yunanistan dışındaki nüfuzlu sosyalist çevreleri ancak yunanlı sosyalistler aracılığıyla tesir altında bırakabileceğini görmüş ve bunun için önce, istediği gibi yunanlı sosyalistlerin yaratılması gerektiğini anlamıştır. Bu sosyalistlerin enternasyonalist değil, milliyetçi olması lazımdır. Sonra dışarıya gidip, Yunaaistanda işçilerin istismar edildiğini söylememeleri gerekmektedir. Bundan başka, yunan hükümetinin toprak taleplerini desteklemezdirler. Bir de, müttefik memleketler sosyalistleriyle düşman memleketler sosyalistlerini bir araya getirecek bir milletlerarası toplantıyı ne tertiplemeliler, ne de buna katılmalıdırlar. Venizelosun burada korktuğu Türkiye değil, Bulgaristandır ve Büyük Yunanistanı kurmak için Bulgaristandan da Venizelos toprak istemektedir.

Kurnaz giritli böyle sosyalist bulamadı ama, bir takım kongrelere bir takım kimseleri sosyalist adı altında göndermekten çekinmedi.

Bir "Müttefiklerarası işçi ve sosyalist kongresi" 20-24 Şubat 1918'de Londrada toplandı. Yunanistan adına, daha doğrusu "Atina ve Pire işçileri merkez komiteleri delegesi" olarak, ismini bu tefrikada daha önce gördüğümüz bir ücretli yunan propagandacısı, John Mavrokordato bu toplantıya katılmakta bir mahzur görmedi. Mavrokordato İngilteredeki meşhur Fabian Society'nin bir mensubuydu. Onun için sosyalist görüşleri son derece mutedil ve antimarksist idi.

Toplantı bittikten sonra Venizelos Yunanistanda üç "sahici sosyalist" bulup Londraya göndermeye muvaffak oldu. Bunların isimleri Apostol Polizopulos, Yorgi Aleksiyadis ve Platon Drakulisti. Ancak bu sırada bir aksilik oldu. Gene üç kişilik bir başka yunan sosyalist heyeti Londraya çikageldi. Bunlar Venizolosun adamları değildi. Ama Selanik Federasyonunun temsilcileriydi ve Enternasyonal Sosyalist Bürosu sosyalist diye sadece bu federasyonu tanıyordu.

İkinci heyet birinciyi sahtekârlıkla itham etti. Bunlar hiç bir şeyi temsil etmiyorlardı. Asıl sosyalistler kendileriydi. Aradaki kavga uzun sürdü ve eğlenceli oldu. Londradaki yunan elçisi bir hal çaresi bulmak için çok çırpındı. Bir başka sahtekârlık düşünüldü ve altı delegenin "Birleşik Sosyalist Parti" nin temsilcileri olarak takdimine çalışıldı. Fakat bu da olmadı. İngiliz sosyalistleri bir defa pirelenmişlerdi. Buna rağmen, bunlar bir yandan kendi aralarında çarpışırlarken Venizelosun adamları olan birinci grup kendisine vazife olarak verilen propaganda çalışmalarını ihmâl etmedi. Bunlar faaliyetleri hakkında Yunanistan Dışişleri Bakanı Politise muntazam raporlar gönderdiler ve yunan talepleri karşısında ingiliz sosyalist çevrelerinin durumunu belirttiler. Hatta bunlar o tarihlerde toplanmakta olan başka sosyalist kongrelere telgraflar bile gönderdiler ye türklerin Anadoluda rumlara yaptıklarını iddia ettikleri mezalimden dert yandılar! Ancak daha sonra, foyaları meydana çıkıp ta ingiliz sosyalistleri kendilerinden yüz çevirince bir tanesi istifa etti, diğerleri tesirlerini kaybettiler.

Çare aranılıyor

Bu fiyasko üzerine, o tarihlerde Londrada bulunan bir yunan Bakana, Venizelosa bu muazzam propaganda makinesini kurma aklını verenlerden Mihalakopulos Baş bakana bir telgraf çekerek tekrar akıl öğretti. Şifreli gönderilmiş bu telgrafında Mihalakopulosun söylediği şudur:

"Londra, 21 Haziran 1918. Her tarafta, ilgisiz kalamayacağımız kadar önemli rol oynayan işçi partileriyle temas kurmanın lüzumuna inanmış bulunuyorsunuz. Fakat buraya gelen yunan işçi ve sosyalist temsilciler sadece birbirlerini itham ettiler ve ikisi de ötekinin yunan işçi hareketini asla temsil etmediğini bildirdi. Memleketimizin işçi sınıfının münakaşasız bazı temsilcilerinin seçilebilmesi için Atinada sendika veya benzeri işçi teşekküllerinin katılacakları büyük bir kongre toplamak lâzımdır. Bu kongre alman, türk ve bulgar militarizmi ile diktatörlüğü ezilinceye kadar harbin devamı leninde şaşaalı bir karar almalıdır.

Bizzat benim geçirdiğim bir kanuna nazaran sendikalar statülerini ve idarecilerinin isimlerini hükümete bildirmek zorundadırlar. Bu bakımdan emniyetli ve becerikli kimselerin seçilmesi zor olmayacaktır. Bunlar bir araya gelirler, sendikalarının mensuplarının miktarıyla mütenasip olarak temsilciler seçerler. Bu temsilciler Atinada toplanırlar, onlar da yunan işçilerinin arzularına tercüman olarak bir başkan, bir sekreter ve üç üye seçerler. Bu komite dünyanın dört bir tarafında sosyalistlerin tertipledikleri kongrelere yunan temsilcileri olarak katılırlar, onlarla temas ederler, mektuplaşırlar. Sanırım milletlerarası hareketi bu şekilde takip edebiliriz."

Londrada ikinci bir "Müttefiklerarası işçi ve sosya-

üst konferansı" 1918 Eylülünde toplandı. Buna Ciddi bir yunan heyeti göndermek lâzımdı. Londradaki yunan elçisi durumu Atinaya bildirdi. İstediği, hem temsilcilikleri kongre taralından tasdik edilecek, hem de tıpatıp hükümetin görüşlerini savunacak temsilcilerdi. Ancak bu kolay olmuyordu. Zira bir yunan gazetesi Londraya gönderilecek temsilcilerin seçiminde hükümetin yaptığı baskıları anlatmıştı ve bu gazete kongre tertipcilerinin eline geçmişti. Tertip heyetinin bir mensubu yunanlılara, bu çeşit delegeler gönderildiği takdirde kongrenin bunların temsilcilik vasıflarını münakaşa edeceğini bildirdi.

Yunanlılar hemen klasik usullerine, rüşvet verme yollarına başvurdular. Bir takım paralar dağıttılar. Bu paralar bizzat yunan Dışişleri Bakanı tarafından Atinadan hususi itinayla gönderildi. Buna rağmen Atinadan sevkedilen delegelerden iki tanesi kongreye katılamadı. Sadece bir tanesinin delegelik vasfı kabul olundu ve Petridis adını taşıyan bu adam kongrede Venizelosun görüşlerinin şampiyonluğunu yaptı.

Petridis bu şekilde bir defa sosyalist çevrelere sızdıktan sonra müteakip kongrelerde daha iyi çalıştı. Harbin sona ermesi üzerine,Barış Konferansı toplantı halindeyken, bu konferans üzerinde tesir icra etmek için Sosyalist Kongre de Bernde bir araya geldi. Konferansa ingilizler ve bu arada Ramsay Mac Donald hakim bulunuyordu. Bu konferansta da Yunanistanı Petridis temsil etti.

Sık temaslar

Görülüyor ki bu devrede, adeta sinekten yağ çıkaran bir tesirlilikle çalışan yunan propagandası sosyalistleri ve isçi çevrelerini de unutmamıştır. Venizelos bunu en kaba şekilde yapmıştır ve yunanlılar suçüstü yakalandıklarında hiç aldırmamayı becermişlerdir. Sosyalistlikle ilgisi olmayanlar bu etiket altında, orada, burada dolaştırılmalardır ve Yunanistanın içinde Venizelos sosyalistler üzerinde daimi tazyik yaparak bunlara kendi emperyalist görüşlerini savundurtmuştur. Böylece dışardaki sosyalist çevreler, ellerinde olmaksızın venizelizmin tesiri altına girmişlerdir. Venizelos bu maksatla yunan sosyalistlerine veya işçilerine söylettiği her lafa geniş bir yayın sahası arayıp bulmuştur. Bu sözler, demeçler, nutuklar broşürler veya gazete makaleleri, haberleri tarzında dört bir tarafa duyurulmuştur.

Venizelos bu sahada bulgarları kendisine rakip görmüştür. Bulgarlarla mütarekenin imzalanmasından sonra bile bulgar sosyalistlerinin sosyalist çevreleri Makedonya ve Trakya konusunda Yunanistanın aleyhine çevirmelerinden korkmuştur. Sahiden de Bulgaristan, Neuilly muahedesinin imzalanması sırasında en hararetli taraftarlarını dünyanın solcu çevrelerinde bulmuştur.

Bu konuda Kaklamanosun Dışişleri Bakanı Politise gönderdiği bir telgraf ilgi çekicidir. 1918 Eylülü tarihini taşıyan bu telgrafında Londradaki yunan elçisinin hükümetine verdiği haber şudur:

"Buradaki sosyalist çevrelerde ileri sürüldüğüne göre bulgar ordusunun hezimetindeki asıl sebep demokrasi taraftan bazı çekirdeklerin ordu saflarında belirmiş olması ve bunların şiddetli bir defetist kampanya yapmış bulunmalarıdır. Petridisin bu konuda bana verdiği bilgiye göre İsviçredeki kongrede bulgar sosyalistleri kendisine, bazı rus delegeler vasıtasıyla, bir haber uçurarak bulgar ordusu içinde harp etmeyi reddetmek için kesif bir propaganda faaliyetine giriştiklerini bildirmişler, ancak yunan ve sırp sosyalistlerinin de, bulgar ordusunun hezimetinden faydalanılmaması için aynı istikamette gayreti yunan ve sırp orduları içinde yapmalarını istemişlerdir. Diğer taraftan, gene Petridisten öğrendiğime nazaran yugoslavlar Makedonya üzerinde Yunanistan ve Bulgaristan lehinde bazı tavizlere hazırdırlar. Ama buna mukabil Yunanistanın Selanik limanında bulgarlara ve yugoslavlara bir takım kolaylıklar tanımasını arzulamaktadırlar. Yugoslavlar böylece Balkan milletleri arasında bir birliğin ilk temellerinin atılabileceğini söylemektedirler. . ."

Görülüyor ki çek memleketin sosyalisti kendi aralarında iyi niyetle ve samimi olarak toplanırlarken yunanlıların bu konferanslara gönderdikleri adamlar bir nevi hükümet casusudurlar. Bunlar hem öğrendikleri sırları resmî yunan makamlarına bildirmektedirler, hem de girdikleri çevrelerde Venizelosun ve onun sosyalistlikle hiç bir ilgisi bulunmayan niyetlerinin, fikirlerinin propagandasını yapmaktadırlar.

Venizelosun 1918'de sosyalist çevreler üzerinde tesir yapmaya verdiği önem o derece büyük olmuştur ki kurnaz giritli Yunanistandaki bütün sosyalistleri tek bir konfederasyon içinde toplamaya ye bir sosyalist partinin kurulmasına teşvik etmiştir. Ancak bu tilki oyunları en sonda kurnaz giritlinin ayağına dolaşmış ve bu gayretlerden Yunanistanın bugünkü komünüst partisi çıkmıştır.

Kaş yapayım derken..

Gerçekten, yunan sendikalarının birleştirilmesi için birinci panellenik kongre yunan hükümetinin teşvikleri hatta teşebbüsüyle Atina ve Pirede 3 ile 11 Kasım tarih-

Osmanlı delegeleri Parise gidiyorlar .....
Tevfik bey, Damat Ferit Paşa, Tevfik bey, Neşit Halis bey

lerinde toplandı. Bu kongrede Yunanistan İşçilerinin Genel Konfederasyonu kuruldu ve bütün yunan işçilerini çatısı altına aldı. Bir kaç gün sonra, 17 Kasım 1918' de birinci Panellenik Sosyalist Kongre Pirede toplandı ve Yunanistan sosyalist işçi partisini kurdu.

Venizelos işçi ve sosyalist kuvvetlerin kontrolunu muhafaza edemedi. Daha 1919'da bir takım grevler ve sosyal huzursuzluklar işçilerle hükümeti karşı karşıya getirdi Venizelos, tıpkı, Dr. Frankenştein gibi, kendi yarattığı canavarla karşı karşıya kaldı. Sosyalistler başka telden çalıyorlar, Büyük Yunanistan peşindeki kapitalist ve emperyalist Venizelos başka telden çalıyordu.

Yunanistan Sosyalist İşçi Partisinin ikinci büyük kongresi 18-26 Nisan 1920 arasında yapıldı. Bu toplantıda, ki hükümetin tesiri hemen hiç kalmamıştı, iki çeşit sosyalist karşı karşıya geldiler: İkinci Enternasyonalin taraftarlarıyla Üçüncü Enternasyonalin taraftarları. Kazananlar, Üçüncü Enternasyonalin taraftarları, yani komünistler oldular. Buna rağmen parti, kendi birliğini devam ettirmeye muvaffak oldu. Bir parçalanma önlendi, buna mukabil partinin adı aynı bırakıldı -yani Yunanistan Sosyalist İşçi Partisi-, ama yanına parantez içinde (komünist) ibaresi kondu. Partinin arması da orak ile çekiç oldu. Bir kaç ay sonra seçimlere gidildiğinde Venizelos canavarını, bütün dişleri dışarda olarak karşısında buldu. Komünist Yunanistan sosyalist İşçi Partisi kendi adaylarıyla seçime girdi, venizelizmin en hararetli düşmanı olarak savaştı ve Venizelosun iktidardan düşmesinde başlıca rolü oynadı. Diğer taraftan Üçüncü Enternasyonale de fiilen katıldı. Bu suretle Venizelosun yunan işçi kütlelerini kendi hegemonyası altında birleştirme teşebbüsü tam ters netice verdi ve Kurulan Yunan Komünist Partisi oldu. Buna rağmen, iş bu safhaya gelinceye kadar, yani 1918 ve 1919'larda Venizelosun pek çok şey ve pek çok kimse gibi yunan sosyalistleriyle yunan işçilerini kendi davası için kullanmaya muvaffak olduğu ve bu yoldan dünya sosyalistlerini Türkiye aleyhinde kışkırttığı bir gerçektir.

"Yunan Metodları"

Venizelosun propaganda mekanizmasının dünya sosyalistleri üzerindeki tesir gayretleri bir gerçeği gün ışığına çıkarmaktadır: Yunanistan, başında büyüklük delisi bir adam bulunduğu zaman, her silâhı fütursuzca kullanabilmektedir. Kongrelere sahte delege göndermeye kadar... Bir belirli neticeyi almak için kısa vadede fayda sağlayacak her şey yapılmaktadır ve hiç bir şeyden çekinilmemektedir. Aslına bakılırsa Venizelosun kısa vâdede elde ettiği başarıların hepsi uzun vâdede kendisinin ve Yunanistanın aleyhine çevrilmiş, bir bakıma Yunanistan macera hevesinde kendi silâhlarıyla tuş olmuştur. Zira gerçeklerin bu kadar dışında ve uzağında bir propaganda en sonda herkesi uyandırmış ve yunan gayretleri tesirsizliğin mikrobunu kapmıştır.

Venizelosun çalışmalarında hayranlık uyandıran taraf, kurnaz giritlinin ve adamlarının hayatın her safhasına inmeleri, toplumun bütün tabakaları üzerinde çalışmaları ve hiç bir sınıfı, hiç bir çevreyi, hiç bir zümreyi ihmâl etmemeleridir. Kiliseler, üniversiteler, sosyalistler... Bunları gördük.

Önümüzdeki hafta siyonistleri göreceğiz. Yahudileri kendi âleti olarak kullanmaya muvaffak olan bir Venizelos, hakikaten dikkate şayan bir adamdır. Düşününüz, yahudiler yunanistanın hizmetinde!

İsmet İnönü Lozan dönüşünde

Sergiler

Aceleye ne lüzum var?

New York'ta dünya fuarının büyük bir gürültü ile açıldığını gazetelerde okuyan türk sanayicisi, senelerden beri İstanbulda kurulması düşünülen daimî sanayi sergisinin hâla müzakere halinde olması karşısında acı acı güldü ve "aceleye ne hacet? İnşallah bizimkisi de yakında açılır" dedi. Tabii, sanayici "yakında" derken, birkaç haftadan veya aydan bahsetmiyordu. Onun "yakın" tarifi, yıllarla ifade edilen bir zamandı.

Gerçekten de İstanbulda kurulacak sanayi sergisinin mazisi bundan iki yıl öncesine, 1962 yılının Haziran ayına dayanmaktadır.

Bundan bir hayli zaman önce, İmar ve İskân Bakanlığı, yapı malzemesi sanayiinin teşvik ve gelişmesiyle ilgili olarak İstanbulda bir daimî yapı malzemesi sitesi için çalışmalara başladı. Sergide yapı malzemeleriyle yapı eleman ve sistemlerinin teşhirinden başka, daimî bir dokümantasyon ve danışma hizmeti sağlanması düşünülmekteydi. Bu konuda Bakanlık A.İ.D. teşkilâtı ile de temaslarda bulundu. A.İ.D. prensip olarak böyle bir sergiyi maddî yönden desteklemeyi kabul etmekteydi Ancak, projenin sadece yapı endüstrisine inhisar ettirilmeyerek bütün sınaî mamüllere teşmili uygun görülüyordu.

Bunun üzerine İmar ve İskân Bakanlığı birinci beş yıllık plânı da nazarı itibara alarak, yapı malzemesi sitesinin endüstri sitesi şeklinde değiştirilmesini uygun gördü. Bu durumda, konu, İmar ve İskân Bakanlığının görev sahası dışına çıkmakta, serginin iç ve dış finansmanı ve işletilmesi gibi hususların Sanayi ve Ticaret Bakanlıkları ile Odalar Birliğinin müşterek çalışmaları ile tespiti gerekmekteydi. Bunun üzerine İstanbula kayan çalışmalara Odalar Birliği ile İstanbul Ticaret ve Sanayi Odaları ve İstanbul Ticaret ve Zahire Borsası katılmaya başladı.

Sonu gelmez istişareler

Bu arada Devlet Plânlama Müsteşarlığında bir toplantı yapılarak, İstanbulda bütün ihtiyâcı karşılayacak ve gelişmeleri de gözönünde tutacak bir sergi sitesinin kurulması uygun görüldü. Bu sitenin kurulabilmesi için gerekli mevkilerin bir an önce tespiti, ayni zamanda, bulunacak bir yerde İstanbul Sanayi Odasının kaç ayda sergi kurabileceğinin tayini için araştırmalar yapılmasına karar verildi. Bunun üzerine İstanbulda kurulan Daimî Sergi Komisyonu, şu hususları tespit etti:

Daimi sergi ya Yenikapıdaki sahada, ya da Spor ve Sergi Sarayında kurulabilecektir. Yenikapıda istimlâk bitmediği için, yollar da yapılmamış olduğundan, belki de beş yıl sergi binasının temelini atmak kaabil olamıyacaktır. Spor ve Sergi Sarayı yanındaki saha, yatırılan parayı bir yılda amorti edebilecek, buna karşılık Yenikapı sahası belki de 15-20 yıl bu amortismanı yapamıyacaktır. Spor ve Sergi Sarayı yanındaki arsada yapılacak bir sergi binasının, çevrenin temizliği ve muhitin kültür bakımından daha yüksek oluşu dolayısıyla, gösterişi başka türlü olacaktır.

Teknik Üniversitenin ve teknik okulların ayni bölgede bulunmaları sebebiyle, Spor ve Sergi Sarayı yanındaki arsa teknik eğitim sahasına girmektedir ki bu, bir sergi binası için de önemlidir.

Öte yandan, daimî sergi binası yapılana kadar geçecek sürede muvakkat bir sergi hazırlanmasına hem lüzum, hem de imkân görülememiştir. Ancak bazı kimseler de -genellikle Ticaret Odası temsilcileri- Yenikapıdaki sahada sergi kurulmasının daha uygun olacağını ileri sürmekteydiler. Bu konuda yapılan incelemede Devlet Plânlamaya ait harita üzerinde yapılan tetkik neticesinde 50 bin hektar civarında bir arsa bulunduğunu, bu sahaya 50 bin metrekarelik bir bina yapılması halinde bazı istimlâklere ihtiyaç hasıl olacağını, bu istimlâkler için çeşitli müesseselerin malî yardımlarda bulunmaları gerektiğini, ancak su, havagazı, polis kulübeleri, banka yerleri, lokanta vesaire gibi işlerin Belediyece karşılanabileceğini, ağaçlandırma hususunda Bayındırlık Bakanlığından yardım temin edilebileceğini ve bu konuda teşebbüse geçilmesinde fayda olduğunu, istimlâk, yol standart

inşaatı vesair hizmetlerin 15 milyon lira olmak üzere, cem'an yekûn 25 milyon liraya ihtiyaç olduğunu, Spor ve Sergi Sarayının ise bu konu için dar ve gayeye hizmet edecek vasıfta olmadığını ilgililer belirttiler.

Gelsin dış yardım!

Bu arada daimi sergi sitesinin tesisi için A.İ.D. teşkilâtından 20-25 milyon liraya yakın bir yardım temininin imkân dahilinde olduğu belirtildi. Ancak amerikanlardan bu yardımın alınabilmesi için teferruatlı bir projenin hazırlanması gerekmekteydi.

Bazı temsilciler ise sanayi mamullerinin teşhiri konusunda böyle alelâcele davranmaya lüzum olup olmadığını sormaktaydılar. Yani mesele enine boyuna etüd edilmeli, bu konuda yavaş yavaş karara varılmalıydı. Sanayiciler- bilhassa sınaî mamul ihracatı kampanyasına girişildiği şu sırada böyle bir serginin büyük bir ehemmiyeti olduğunu kesin bir ifade ile belirttiler. Bunun üzerine, yavaşlık taraflısı delegenin bu fikrinden caydığı müşahede edildi.

Aslına bakılacak olursa, sanayicilerin şiddetli bir şekilde daimi sanayi sergisi kurulmasını istemelerine rağmen henüz ortalarda ne fol vardır, ne de yumurta. Daha, ne serginin nerede kurulacağı konusunda bir karara varılabilmiştir, ne de bu sergiyi kimlerin tertipleyeceği katî olarak kararlaştırılmıştır. Yani sergiyi Sanayi Odası tek başına mı hazırlayacaktır. yoksa Ticaret Odası ile Borsa da bu işe katılacaklar mıdır veya her üç teşekkül Odalar Birliğinin patronajında mı bu işi yapacaklardır, henüz tespit edilmiş değildir.

Herhalde şimdilik belli olan husus, İmar ve İskân Bakanlığının bu konu ile ilgisini kesmek hususunda şöyle içten içten bir karârı olduğudur. Zira toplantılara Bakanlığın temsilcisi falan iştirak etmemektedir.

Esasen sergi için bu yıl vakit geçmiş gibi gözükmektedir. Eh, bizde de sergi işleri yazları olduğu için çalışmalar önümüzdeki aylarda biraz yavaşlıyacaktır. Belki gelecek yıla bu sergi işi hararetlenebilirse, 1966 yılında İstanbulda bir sanayi sergisi tertip edilmiş olabilecektir.

Türkiye ölçülerine göre İstanbul çapında bir serginin iki yıl sonra, hazırlanması da hakikaten bir muvaffakiyet sayılmalıdır.

Mesele, şimdiki halde, akademik münakaşalar ve teşekküllerin birbirlerini tartmaları seviyesinde cereyan etmektedir. Tartışma, tabii ki kimin ne kadar paradan çıkacağı konusuna dayanmaktadır.

Yunanistan

Aşağıdaki yazı, arkadaşımız Kurtul Altuğ tarafmdan Atinaya yaptığı bir seyahatin dönüşünde kaleme alınmıştır. Yazı İşleri Müdürümüz yunan başkentinde sadece bilgi sahibi resmî çevrelerle değil, bilhassa halk ile temas etmeye çalışmış ve Atinalıların nabzını ölçmüştür. Kurtul Altuğun intibaları Türkiyede pek az kimseyi şaşırtacaktır. Zira bir hiç yüzünden ve hemen sadece Papandreunun ihtirasları, ellenizm hülyası ve iç politika manevraları dolayısıyla körüklenip türk - yunan münasebetlerini bugünkü haline getiren Kıbrıs İşi türk halkınım gözün de de bir talihsizliktir.

Allah hemen dostlarımıza., "sabık dost" olmalarından önce akıl ve fikir ihsan eyleye!

. . . satan da memnun değil!

Geçen haftanın sonunda Cuma günü, Atinanın en merkezî bölgesinde hummalı bir faaliyet hüküm sürmekteydi. Paskalya münasebetiyle ter tiplenen âyin dolayısıyla halk sokaklara dökülmüştü. Genç Kral ve Muha fız Kıtası debdebe ve tantana ile yollardan geçtiler. Caddeleri polisler tut muştu. Kiliselerin çanları durmadan çalıyordu.

Ayni saatlerde Yunan Başbakanı Papandreu Paskalya Yortusu münasebetiyle Yunanistan hapishanelerinde bulunan ikiyüz siyasî suçluyu salıvermenin son hazırlıkları içindeydi. Papandreunun, yortu arefesinde salıverdiği siyasî suçluların büyük bir kısmını komünistler teşkil etmektedir.

Yunanistanda İsanın ölüm günü buna rağmen son derece elektrikli bir hava içinde geçti. Evvelâ Hükümet yetkilileri, o gün Atinada görünmek istemediler. Yunan basını ise, Paskalya arefesinden bağlıyarak, her an türklerin Kıbrısa çıkartma yapmasının muhtemel olduğunu bir merkezden aldığı habere dayanarak yaymak suretiyle umumi efkârda rahat ve huzur bırakmadı.

Haber merkezinin Hükümetin kendisi olduğu şuradan bellidir ki, aynı endişe yunan resmi çevreleri tarafından Atmayı ziyareti sırasında NATO Genel Sekreteri Dirk Stikker'e de ifade edildi. Hem öyle ısrarla ve o kadar inandırıcı tarzda ifade edildi ki hollandalı diplomat bile içinden "Acaba?" diye geçirdi ve Paskalya gününün akşamı derin bir nefes aldı.

Halbuki Türkiye o gün için bir askeri müdahaleyi aklından bile geçirmemişti ve haberin yayılması Papandreunun son günlerde ziyadesiyle artan manevralarından biriydi.

Halkın nabzı

Yunanistanın en büyük mağazalarından birinin müdürü, herkesin endişe içinde olduğu o gün bu mecmuanın bir temsilcisine şöyle dedi:

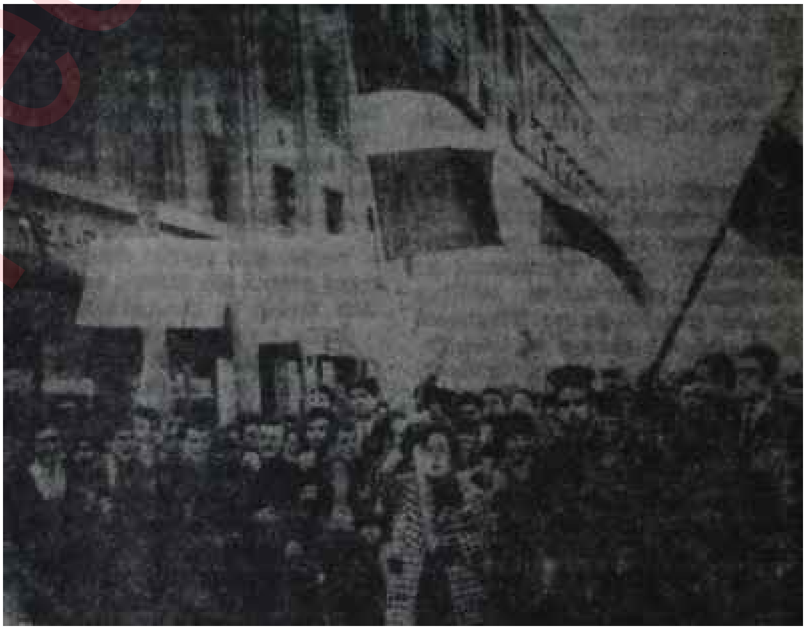
"— Bizim, türklerle hiç bir alış verişimiz yok. Üstelik, türkleri düşman olarak kabul etmemiz için de bir sebep bulamıyoruz. Bu adam keçileri kaçırdı. Huzursuzuz. Türkiyede her birimizin bir yakını var. Onlarla temasımızın kesilmesi evvelâ insanî, sonra da ticarî bakımdan Yunanistan için bir yıkım olur. Bu adam düşecektir. Hem de fena düşecektir. Beni koyu bir venizelist kabul edebilirsiniz. Ama bu defa Papandrea bizden zor oy alacaktır. Kendisine dur demenin zamanı geldiğini artık her yunanlı anlamıştır."

Geçen hafta içinde Atinada umumi efkârın nabzı hakikaten böyle atıyordu. Yunanlılar, türklerin kendilerine düşman diye gösterilmesinden memnun değillerdi. Bu düşmanlık havasının yayılmasından fena halde şikâyetçiydiler. Bu şikâyet kademe kademe her sınıf halk içinde, son günlerde had safhaya varmış bulunmaktadır. Bilhassa Orduda ve sokaktaki halk arasında bir fısıltı alıp yürümüş tür.

Yunanlı evvelâ, Kıbrısa kelimenin tam manasıyla "boş vermektedir" ve bu işin kendi gündelik hayatına getirdiği güçlükler, huzursuzluklar yüzünden dertlidir. Ondan sonra yunanlı, ellenizm hülyalarına ilgisini kesmiştir. Yunanlı nihayet, maksatlı şekilde yayılan haberlere ve girişilen kampanyaya rağmen türklerin kendisine düşman olduğuna inanmamaktadır."

Geçen hafta içinde Atinanın lüks ve turistik otellerinden birinin müdürü şöyle dedi :

"— Bu Kıbrıs meselesi, bugüne kadar yunan turizmine aşağı yukarı 1 milyon dolara mal oldu. Görüyorsunuz, artık otellerimizde bile eski hava yok. Geçenlerde yer ayırtan alman turistler, Kıbrıstaki son çar-

Atina sokaklarında Papandreunun nümayişçileri
Bir deli kuyuya, bir taş atmış...

pışmadan sonra acentaları vasıtasıyla yerlerini iptal ettirdiler. Hükümetin çelişik tutumunun bize neye mal olacağını şimdiden biliyoruz. Türklere karşı yunan halkının düşmanlığı yoktur. Ama Hükümetin başındaki adama bunu anlatmağa imkân yok

Çatışma olursa

Yunan halkının huzursuzluk duymasının bir başka sebebi, Türkiye ile Yunanistan arasındaki askeri gücün kendi aleyhlerine son derece tadsız bir manzara göstermesidir. Papandreu Yunanistanı hiç yoktan bir türk-yunan harbine ittiği takdirde neticenin yunanlılar için parlak olmayacağını herkes görmektedir. Bundan dolayı yunan başbakanının ikide bir harpten bahsetmesi hiç iyi karşılanmamaktadır.

Fakat Papandreu, bir kaç çevredeki zayıf durumunu memleketi böyle bir hava içinde tutmak suretiyle gidermeyi, hiç olmazsa örtmeyi istemektedir. Bu çevrelerin başında Ordu gelmektedir. Ordunun Papandreu ile münasebeti hiç iyi değildir. Bunun yanında Saray da Başbakana karşı sıcak olmaktan uzaktır. Papandreunun iktidarı aldıktan bir süre sonra Ordu içinde başladığı tasfiye hareketi bu duyguların su yüzüne çıkmasına yol açmıştır. Bu tasfiye ameliyelerinde Papandreunun takip ettiği usul de pek gariptir. Başbakan, emekliye sevkedeceği yüksek rütbeli subayı evvelâ makamına davet etmekte, kendisi hakkında sitayişkâr ifadeler kullanmakta, sonra kapılara kadar ziyaretçisini geçirmektedir. Ne var ki subay, makamına döndüğünde, masası üzerinde emekliye sevkedildiğine dair bir yazı bulmaktadır.

Mamafih Papandreu, Orduda başlayan kıpırdanmalar karşısında temizliğe devam cesaretini kendisinde bulamamıştır. Şimdi, Yunanistanı bir türk-yunan harbine atmak tehlikesi belirince, memleketin ve Türkiyenin askerî gücünü herkesten iyi bilen Ordunun böyle bir maceraya müsaade edip etmeyeceği, üzerinde dikkatle durulan bir konu haline gelmiş ve çok göz aksak bir generale, Sarayın askeri müşaviri Dovasa çevrilmiştir.

Bundan onbeş gün kadar önce "darbe" lafları Atinada duyulmuş hatta gün tesbit edildiği söylenmiş Ordudaki sağcıların gizli toplantılar yaptığı haber alınmış ve hareketin otuz yıllık maziye sahip, yarı gizli bir teşkilât olan İDEA tarafından idare edildiği belirtilmiştir. İDEA "Yunan Subayları Kutsal Birliği" demektir.

Başbakan Papandreu
Büyüklük hastalığı

Silâh şakırtıları

İDEA'nın başında hâlen General Dovas bulunmaktadır. Dovas 68 yaşındadır ve ordu içinde geniş çapta bir nüfuza sahiptir. Dovasın başında bulunduğu İDEA'nın, Dovas dışında hiç bir üyesi bilinmemektedir. Nitekim bundan Papandreu da şüphelenmiş olmalı ki geçenlerde Dovas ile bir gizli görüşme yaptı. Dovas ve Papandreu bu görüşme hakkında hiç bir açıklamada bulunmalıdır ama, gazetecilerin suallerini cevaplandıran **Dovas şöyle dedi:**

"— Bir gizli teşkilât olduğundan haberim yoktur. Biz Saraya bağlı insanlarız. Bizden bir hareket sâdır olmaz

İDEA teşkilâtının aksak başkanı yunan Ordusunun eski Genel Kurmay Başkanıdır. İyi bir askerdir ve Ordunun tuttuğu bir kumandandır.

Geçen hafta içinde Papandreu İDEA ya doğrudan doğruya cephe aldı. Kendi partisinin -Merkez Birliği-bir grup toplantısında uzun bir konuşma yaparak bu teşkilâta artık lüzum kalmadığını bildirdi, teşkilâtın lağvını talep etti. Bu tavsiye pek taraftar bulmadı.

Papandreuyu asıl telaşlandıran haber, General Dovasın yurt dışında olan ve şimdi aranmaya başlanan Karamanlis ile temas halinde bulunduğu haberidir. Yunan kalkınmasının mimarı olan Karamanlis ile büyüklük hülyasının kurbanı olduğu anlaşılan ve tarihe geçme meraklısı Papandreunun arasındaki fark halk tarafından gittikçe daha iyi anlaşılmaktadır.

Paskalya balonu

İşte, Paskalyayı yunanlılara, bilhassa atinalılara zehir eden ve türklerin Kıbrısa Paskalya günü çıkartama yapacaklarını bildiren haber Papandreunun gittikçe elinden kaçtığını hissettiği yunan halkını tekrar eline geçirmek veya elinde tutmak için yaptığı manevralardan biridir.

2 Mayıs tarihinde iktidar organı Elefterianın manşeti şuydu: "Yeni kesin bir ikaz: Yunanistan Kıbrısa yapılacak müdahaleye karşı koyacak!" To Vima ise şöyle demekteydi: "Kıbrıs tetikte bekliyor. Paskalya nöbet başında geçecek".

Mamafih, bütün bu kesin haberlere rağmen Yunan Hükümeti ve onun başındaki zat bir türlü yunan ordularını alârma geçiremedi. Nitekim muhalefet, durumu imâ etmekte gecikmedi. Muhalif Akropolis, şu teşhisi koydu: "Yunan Hükümetinin çelişik hareketleri milleti heyecana sürüklüyor. Hükümetin bildirisi bir türk - yunan harbinin çıkmasının beklendiği intibaını veriyor. Buna rağmen durumda bir gerginlik görülmüyor"

Akropolisin bahis konusu ettiği bildiri, Yunan Hükümeti tarafından geçen hafta içinde yayınlandı. Bildiride, çeşitli kaynaklardan alınan haberlere göre, Türkiyenin Paskalya Yortularına rastlayan günlerde Adaya askeri bir müdahalede bulunacağı ifade edilmekte ve Adada Birleşmiş Milletler kuvvetleri varken böyle bir müdahalenin imkânsız olduğu belirtilmekteydi. İlâve olarak da, yunan askerî birliklerinin böyle bir müdahaleye karşı ileri bir hazırlık halinde bulunduğu söylenmekteydi.

Muhalefet, bu bildiriyi sert ve zamansız buldu Muhalif Kathimerini gazetesinde bu görüş şöyle ifade edilmektedir: "Türkiyenin, bu tehditlerini gerçekleştirip gerçekleştirmemek kararında olup olmadığını bilmiyoruz. Fakat türk idarecilerinin böyle bir harekete girişmeyecek kadar itidalli olduklarına inanıyoruz. Kıbrısın bağımsızlığı hem askerî, hem diplomatik yollarla korunmalıdır. Gerisini dünya sul

hunü korumakla vazifeli olanlar düşünsün".

Papandreu sallantıda

Yunan Başbakanı son günlerde bütün aklî melekelerini serinkanlılıkla ve sükûnetle kullanamamakla itham edilmektedir. Kimse ile görüşmemekte, randevu kabul etmemekte, halk ile temastan kaçınmaktadır. Gerçi yanında gürültücü bir ekalliyet vardır ve bunlar sokak gösterileri organize etmektedirler. Ama, tıpkı muhalefetinin ilk günlerinde olduğu gibi, bu toplantıların unsurlarını komünistler temin etmektedirler. Komünist mahkûmların affı Papandreuya karşı Ordudaki soğukluğu arttırmış, buna mukabil komünistleri sevindirmiştir. Zaten Yunanistanın Papandreu elinde bir maceraya sürüklenmesi en ziyade komünistler tarafından desteklenmekte ve Papandreu o tarafa onlar tarafından itilmektedir.

Kendi partisi içinde muhalif gruplar kuvvetlenmeğe başlamıştır. Yunan siyasî çevrelerinde yeni bir seçimden henüz bahsedilmemektedir ama, hiç değilse Papandreunun kendi partisi içinde bertaraf edilmesi beklenmektedir. Bir maceraya ise İDEA 'nın ve General Dovasın Krallığın selâmeti adına müdahale etmesi sürpriz olmayacaktır.

Yunanlıları korkutan bir büyük mesele de İstanbuldaki rumlar meselesidir. Her biri siyasî nüfuza sahip pek çok yunanlının Türkiye içindeki işlerinin bozulması yunanlılara pahalıya mal olmaktadır. Muhalefet ise bunu belirtmekte ve bilhassa yetkili ağızlar Hükümetin bu tutumunu basiretsizlikle tavsif etmektedirler. Geçen haftanın sonunda Atinadan Rodosa geçen muhalefet liderlerinden Pepinelis, bir türk dostuna şöyle demiştir :

"— Papandreuyu yunanlılar bir gün, sadece yunan milletini boşu boşuna bu heyecan havası içinde tuttuğu için suçlayacaklardır. Meseleyi bir türk - yunan meselesi haline götürmekte hiç fayda yoktu."

Çok kimse ise türk hükümetinin başında İsmet İnönünün bulunmasını bir şans, yunan - türk münasebetleri için bir avantaj telâkki etmekte, bu konuda şöyle demektedirler :

"— Eğer türklerin de başında bizimki gibi biri bulunsaydı, halimiz ne olurdu! Bunca yıl dost yaşamış iki millet biribirine girerdi. Bundan zararlı çıkacak olan da, menfaatleri gerçekte ayni olan türk ve yunan halkı olacaktı. Bereket İnönü bir Papandreu değildir."

Bu görüş sadece muhalefetin değil, sokaktaki adamın görüşüdür.

Patrikhane meselesi

Yunanlı muhafazakârın anlayamadığı, türk hükümetinin Patrikhaneye karşı güttüğünü sandığı politikadır. Bunun sebebi de, hiç bir yetkili ağızın yunan basınına bu konuda bir açıklama yapmamış olmasıdır.

Atina Türk Haberler Bürosunun bu konuda hazırladığı bir bildiri Ankaradan henüz haber çıkmadığı için basına intikal ettirilememekte ve türk hükümetinin haklı bir davranışı yunan umumi efkarına intikal ettirilememektedir. Bu sebepledir ki Patrikhaneye karşı olan tutumumuzu, Papandreu kendi basınında ve dünyada bir din düşmanlığı olarak istismara devam etmektedir.

Netice olarak söylenebilecek şudur: Yunan umumî efkârı Papandreunun takip ettiği politika karşısında ne yapacağını şaşırmış vaziyettedir. Türkiye ile olan münasebetlerin bozulması Yunan hükümetinin bu yılki bütçesini büyük açıkla kapatmasına sebep olacaktır.

Bu iktisadî sıkıntıyı her yunanlı şimdiden hissetmekte ve Papandreuya artık dur demenin zamanı geldiğine inanmaktadır.

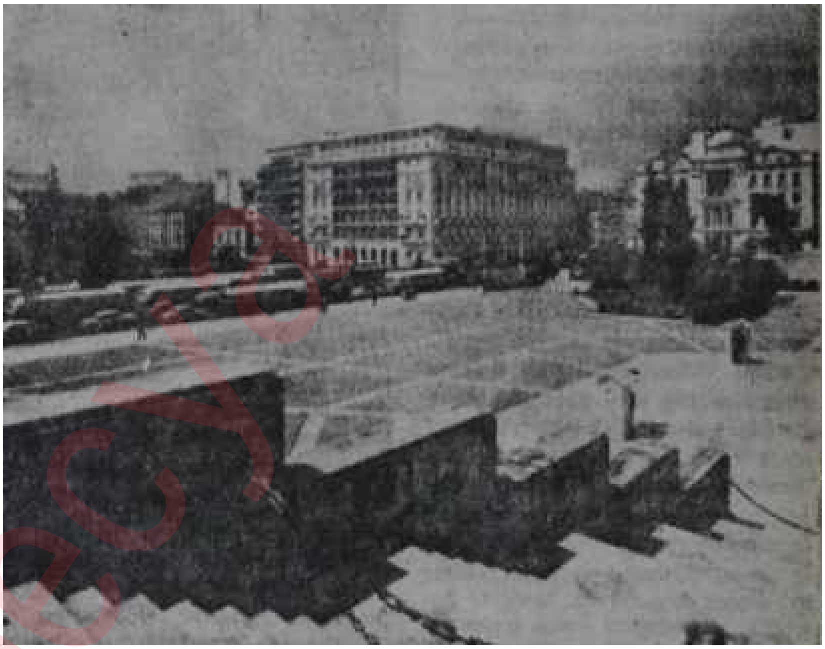
Yunanistan olaylara gebe bir ülke halindedir.

Batı-Doğu

Gürültülü bir bayram

1 Mayıs bayramının adı bazı ülkelerde bahar, bazılarında da işçi bayramıdır. Geride bıraktığımız hafta sonunda kutlanan 1 Mayısı, Moskovada gene tantanalı bir geçitresmi karşıladı. Kızıl Meydanda toplanan on binlerce insan, önce en yeni silâhlarla donatılmış, piyadelerin, sonra bindirilmiş birliklerin, onun arkasından tankların, hepsinin peşinden de çeşitli roketlerin geçtiğini gördüler. Sovyet Komünist Partisi ileri gelenleri, bu arada Başbakan Krutçef bu geçitresmini büyük bir dikkat ve ciddiyetle izlediler. Kızıl Meydana bakan Lenin mozolesinin balkonunda, elinde şapkası, Sovyet askerlerini selâmlayan Krutçefin yanında Cezayir Başbakanı Bin Bella da vardı. Bin Bella, bir hafta kadar sürecek bir ziyaret yapmak üzere Moskovaya gelmişti. Cezayir in sosyalist devletlerle yakın bağlar kurmak peşinde olan genç Başbakanı, Sovyet savaş gücünün bu her zaman yapılamayacak türden olan gösterisini güler yüzle seyretti.

Eğer 1Mayıs günü Moskovada ya-

Atinanın bir meydanı
Turist bekliyor

pılan gösteri Kızıl Meydanda sona erseydi, bütün dünyada o kadar geniş yankılar uyandırmazdı. Fakat bu gösteriyi, verilen bir akşam yemeği takip etti ve bu yemek sırasında yaptığı bir konuşmada, Başbakan Krutçef, Doğu ile Batı arasındaki dikenlerin en sivrilerinden birine, Küba meselesine el attı. Bilindiği gibi, Birleşik Amerika bir süredir Küba üzerinde U-2 uçakları uçuruyor, bu uçaklardan çekilen resimlerden Kübanın askeri gücü ve hazırlıkları hakkında bilgi sahibi olmaya çalışıyordu. Küba üzerindeki U-2 uçuşları Castro rejiminin rahatını fena halde kaçırıyordu. Castro şimdiye kadar yaptığı biriki konuşmada bu uçuşlara son verilmesini istemiş, fakat Washington bu sözleri hiç ciddiye almamıştı. U-2 uçakları çok yüksekten uçuş yaptıklarına göre, Kübanın bunları düşürmesi diye birşey söz konusu olamazdı. Küba bu uçakları düşüremediği sürece de, Birleşik Amerika elbette Castro'nun göklerinde istediği gibi cirit atacaktı.

1 Mayıs gecesi Kremlinde verilen yemekte yaptığı konuşmada, Sovyet lideri Krutçef, bütün ağırlığıyla Castro'nun arkasında yer alıverdi. Şimdiye kadar Birleşik Amerikada dolaşan bazı söylentilere göre Krutçefin Küba üzerinde yapılan U-2 uçuşlarından haberi vardı, hattâ 1962 Ekiminde Krutçef ile Kennedy arasında bu konuda bir anlaşmaya bile varılmıştı. 1 Mayıs gecesi yaptığı konuşmada Krutçef, bu söylentileri, "şeytanın yalanları" olarak nitelendirdi. Krutçefe göre böyle bir anlaşma yoktu, olamazdı. Sovyetler Birliği hiçbir zaman başka bir devletle üçüncü bir ülke konusunda pazarlığa girişemezdi. Eğer Birleşik Amerika bu uçuşlara devam edecek olursa, o zaman bütün dünya yeni bir genel savaş kâbusuyla karşı karşıya gelebilirdi.

Herkesin derdi başka

1 Mayıs gecesi Sovyet Başbakanı Krutçef Castro'dan yana çıkıp Birleşik Amerikaya atıp tutarken, Pekinde de, Komünist Çin idarecileri kendilerine hedef diye Krutçefi seçmişlerdi. Pekine göre, sosyalist devletler arasında şimdi kaybolmuş olan birlik elbette günün birinde -çinlilerin anladığı türden- bir marksçı-leninci görüş etrafında yeniden kurulacaktı. Gerçi Pekin hükümetinin sözcülüğünü yapan işçi lider Liu Ning-yi konuşmasında açıkça Krutçef in adını söylemiyordu ama, konuşmayı dinleyenlerin hiçbiri, hedefin kim olduğu konusunda en ufak bir şüpheye bile düşmedi. Beklenilebileceği gibi, dinleyiciler arasında ne bir Sovyet, ne de bir Doğu Almanya, Bulgaristan ve Çekoslovakya temsilcisi vardı. Buna karşılık, Çin-Sovyet anlaşmazlığında açıkça Krutçefin yanında yer almış olmalarına rağmen, Polonya, Romanya ve Moğolistan Pekine temsilci yollamaktan çekinmemişlerdi.

Krutçef

Bir ipte iki cambaz

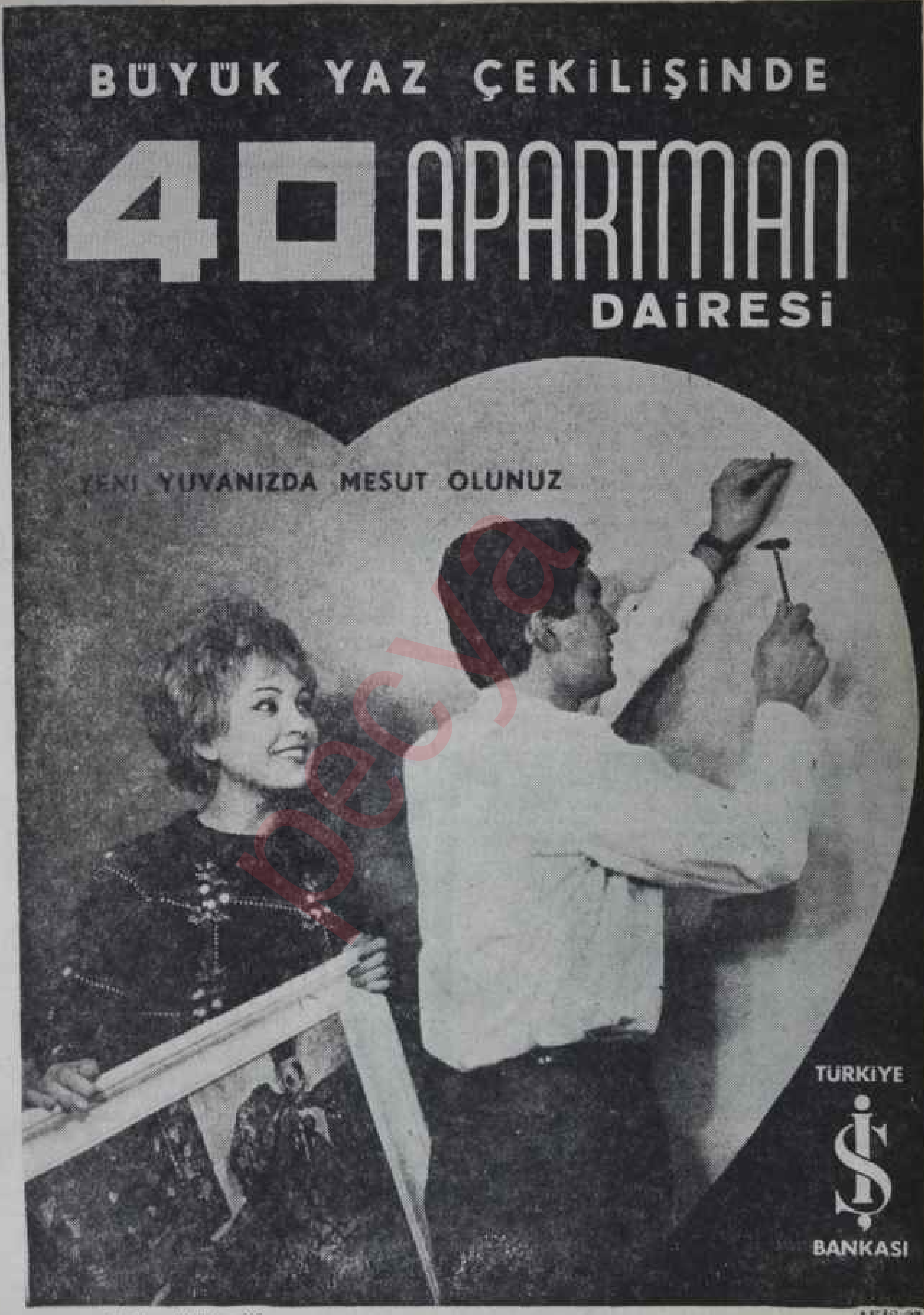
Bu yılki bahar bayramını ağız tadıyla geçiremiyen tek komünist ülke ise, hiç şüphesiz, Çekoslovakya oldu. Ötedenberi korunan bir gelenek gereğince, Praglı gençler, her yıl 1 Mayısı ünlü Kinsky Parkta toplanıp şiir okumak ve şarkı söylemekle geçirirlerdi. Fakat bu sazlı sözlü toplantılar bazan komünist idarecilerin hiç hoşuna gitmeyen yollara dökülüyorlardı. Örneğin, bundan iki yıl önce Kinsky Parkta toplanan gençler uslu durmayıp Prag sokaklarında gösteriler yapmaya başlamışlar, özellikle et yokluğu, Sovyet-Çekoslovak bağıntıları ve Kübaya yapılan ekonomik yardım Konusunda ileri geri bağırıp çağırmışlardı. Bu gösterinin liderleri o zaman derhal yakalanmışlardı, bugün bile nerede olduklarım bilen yoktu.

İşte Kinsky Park toplantısının bu yıl da ayni türden bir gürültüyle sonuçlanmasından korkan Çekoslovak idarecilerin aşırı duyarlığı yüzünden, toplantı başlamadan parkın etrafını polisler sarmış ve toplantının en ateşli bir ânında, gençlerin dağılmasını istemişlerdir. Oysa gençler bu sırada dağılmaya hiç mi hiç istekli görünmüyorlardı. Bunun üzerine polisler gençlerin üzerine yürümüşler ve topluluğu zorla dağıtmaya çalışmışlardır. İşte ne olmuşsa o zaman olmuş, çoğunluğu üniversite ve yüksek okul öğrencisi olan gençler, "Kahrolsun Gestapo", "Yaşasın hürriyet", "Sizi istemiyoruz" bağırtılarıyla polise karşı gelmişlerdir. Gelen haberlere bakılırsa, çıkan arbede sonunda enaz otuz öğrenci, tevkif edilmiş bulunmaktadır. Gerçi Prag polisi bunu gençler tarafından dünyanın her tarafında girişilen taşkınlık olaylarından biri olarak göstermeye çalışmaktadır ama, tarafsız gözlemcilere göre, bu, Çekoslovakyadaki onsekiz yıllık, komünist idaresine karşı girişilen en açık ve önemli ayaklanmadır.

Ayranı yok içmeye

Bu yılki 1 Mayıs bayramında demirperde gerisi geleneğine uyarak bir askeri güç gösterisine kalkışan başka bir ülke de, belki gözlerinize inanamayacaksınız ama, ufacık Zanzibardır.

1 Mayıs günü yapılan törenden faydalanarak, Zanzibar idarecileri, bağımsızlıklarını kazandıkları günden bugüne kadar geçen kısa süre içinde Sovyet blokundan aldıkları silâh ve araçları gözler, önüne serdiler. Zanzibarın parke taşı döşeli dar sokaklarında Sovyet yapısı kamyonlar dolaştı, Küba ordusunun üniformalarından giyen zanzibarlı erler omuzlarında demirperde gerisi yapılı makinelitüfekler ve havan topları taşıdılar. Bununla beraber, Zanzibar ordusunun yaptığı bu geçitresmi halk arasında büyük bir ilgi uyandırmadı, çünkü zanzibarlıların çoğu bu kamyon ve silâhlara bakacakları yerde, onların ardından gelen davullu dümbelekli oyuncuları alkışladılar.

BÜYÜK YAZ ÇEKİLİŞİNDE
40 APARTMAN
DAİRESİ
YENİ YUVANIZDA MESUT OLUNUZ
TÜRKİYE
İŞ
BANKASI

Tüli'den haberler

Konservatuvar öğretmenlerinden Sadet İkesusun öğrencileri, geçen hafta içinde, okul salonunda başarılı bir konser verdiler. Dinleyicilerin çoğunluğunu öğrenci velileri teşkil ediyordu. Ayrıca, Devlet Konser Salonu müdavimleri de göze çarpıyordu.

Neşe Demirdeş, Nuran Dönük ve Nejat Boren hayli alkış topladılar. Ayşe Gün, babası Aydın Gün ve annesi Melek Ökteden pek çok şey almışa benziyor.

Geçtiğimiz hafta perşembe akşamı, PAA havayolları müdürü Mr. Walter H. Pedersen'in Kavaklıdere Vali Reşit caddesindeki çok geniş ve zevkle döşenmiş evinde bir kokteyl verildi. PAA'nın Çocuksevenler Derneği yararına göstereceği defileye ait elbiselerle birlikte gelen moda mütehassısı Mrs. Jane Kilbourne'u tanıştırmak maksadıyla verilen kokteyl oldukça kalabalıktı ve misafirler geç vakitlere kadar ayrılmadılar. Gelenleri kapıda evvelâ, Pedersen'lerin çok sevimli küçük oğulları büyük bir ciddiyetle karşılıyor ve selâmlıyordu. Daha sonra ev sahipleri, bilinen nezaketleriyle, her misafirle ayrı ayrı meşgul oluyorlardı. Çocuksevenler Derneği adına da ev sahibeliğini, o gece bilhassa kolyesine uygun bileziği ile nazarı dikkati çeken Müzzehher Çubukgil yapıyordu. Bir müddet sonra, defilede görülecek mankenler geldiler. Yarısı amerikalı, yarısı türk olan mankenlerin hepsi çok genç hanımlardı; Gecenin misafirleri arasında Hicri Fişek ve eşi, İlhan Çevik, Vedat Abut ve eşi Muallâ Abut, Dr. Nejat Candan ve eşi, geç vakit gelen Dr. Fevzi Renda ve siyah yeni elbiseyle sade, fakat pek zarif eşi Suzan Renda vardı.

Hafta içinde, Türk - Amerikan Derneğinin alt katındaki galeride, ressam Hulusi Mercanın sergisi, ufak bir kokteylle açıldı. Davetliler resimleri dikkatle izlediler. Bu arada Salim Şengilin, geç vakitlere kadar dostlarıyla birlikte sergide kaldığı görüldü.

Geçen haftanın sonlarında başlayıp üç gün devam eden Kızılay genel kongresi sona erdi. Yeni seçimler yapıldı. Başkanlığa Dr. Fikret Pamir, Başkan yardımcılıklarına Mehmet Nomer ve Adnan Öztrak, Genel Sekreterliğe de Babür Ardahan seçildiler.

Bundan bir müddet evvel Ankarada birçok kimse, çok zarif, gri, uzun bir zarf içinde son zamanların hemen hemen en zevkli ve güzel şekilde hazırlanmış davetiyesini aldı. Birçokları bu davetiyeleri ayrı bir eser olarak saklıyorlarmış. Bunlar, seramikçi Fureyanın, Galeri Milârda açılacak seramik sergisinin kokteyl davetiyesiydi.

Nihayet beklenen gün geldi ve Ankaranın birçok seçkin ve sanatsever siması Galeride buluştular. Seramikler hakikaten tekrar tekrar görülmiye değer, güzel eserlerdi. Açık renk elbisesi ve seramik kolyesiyle pek zarif bir sanatçı olan Fureya, misafirleriyle ayrı ayrı meşgul olmıya çalıyordu. Selçuk Milar ve yakında gelmesi beklenen küçük Milara rağmen zerafet ve güzelliğinden hiç bir şey eksilmiyen ve o gece ayrıca çok şık olan Aynur Milar, gelenleri daha kapıdan, karşılıyor ve tanışmıyanları birbirlerine takdim ediyorlardı.

Kokteyl çok kalabalıktı. Kimler, kimler yoktu ki!. Başkentin en gözde kadınlarından biri olan Leylâ Çelikbaş eşi Fahir Çelikbaşla, Antalyadan yeni dönmüş olan mühendis Kerim Berki, eşi Nermin Berki ve güney güneşi ile çok yanmış ve bu kendisine pek yakışmış olan kızları Leylâ Berki, Nezihe Meriç ve eşi Salim Şengil, Sevgi Nutku ve geç vakit gelen kocası Özdemir Nutku, ressam Arif Kaptan ve ailesi... Arif Kaptanın Fahrünnisa Zeyd ile yaptığı konuşma çok ilgi çekici idi. Ayrıca, Tank Levendoğlu, çok neşesiz ve sinirli görünen Nihat Akçan, Necmi Aran ve eşi Eşref Aran, Emil Galip Sandalcı, sergide bulunanlar arasındaydılar. İtalyadan yeni dönmüş olan Gencay ise sırtı açık bir elbise giymişti. Sıh-

SERGİ — Ressam, yazar ve gazeteci Fikret Otyam 4 mayıs pazartesi günü Alman Kültür Derneği salonunda bir fotoğraf sergisi açtı. Fotoğraf objektifinin bir sanatçının elinde neler yaratabileceğini bu sergiyi gezenler görmekte ve hayran, kalmaktadırlar. Anadolunun yoksulluk içinde kıvranan köşelerinden ilginç tabloların yer aldığı sergide ilk konuşmayı Alman Kütüphanesi Müdürü Dr. Bear türkçe olarak yapmış ve sergi ile sanatçı hakkında bilgi verdikten sonra sergiyi açmasını Turizm ve Tanıtma Bakanı Ali İhsan Göğüşten rica etmiştir. Göğüş samimi bir açış konuşması yaptı.

hatli ve neşeli bir hali vardı. Yalnız olarak gelmiş olan Necdet Kent, Konservatuardan bir yabancı viyolonistle gelmiş olan hariciyeci Hâmit Batu, o akşam Parise hareket edecek olan Muharrem Nuri Birgi, Belçika Büyük Elçisi, İstanbuldan gelen Kemal Türk-Ömer ve Fureyanın öğrencisi olan eşi Vedat Özcan ve çok şık karısı, mimar Cengiz Bektaş ve eşi - yine mimar Bedia Bektaş, Seniye Fenmen, General Saim Arman, eşi ve İsviçre ataşesi ile nişanlanmış olan kızı, Orhan Conker ve eşi, Dışişleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürü Erdem Erner de sergideydiler. Sevim Özakman, mavi dö piyesiyle çok iyiydi, başkalarını avutuyor, üzüntüye kapılan arkadaşlarına itidal tavsiye ediyordu. Esat Tamer ve eşi, Yapı Kredi Bankası Umum Müdürü Fikret Aytekin ve eşi David, Hotham ve eşi, Fikret Otyam Sunullah Arısoy ve Cemal Bingöl, günün misafirleri arasındaydılar.

23 Nisan bayramının son çocuk balosu, bu pazar günü, Bulvar Palas salonlarında, Ankara Koleji İlk kısmı Okul-Aile Birliğinin gayretiyle verildi. Çok değişik güzel elbiseler, tuvaletler giymiş çocuklar, kara ve deniz subayı kıyafetinde küçük oğlancıklar, prens ve prenses kıyafetinde iki kardeş bilhassa göze çarpıyordu Devamlı çalan cazla hiç yorulmadan twist'ler, bosonovalar yapan küçükler, daha sonra gösterilen millî oyunları da alkışlarla karşıladılar.

Köy öğretmenleriyle Haberleşme ve Yardımlaşma Derneği üyelerinden olup, Ankara kolunda çalışan hanımlar, 21 Mayısta Kent Otel salonunda verecekleri Bahar çayının hazırlıklarıyla pek meşguller. Sandık sepet karıştırıp topladıkları parçaları değerlendirerek piyangoya koymak üzere önlük tutacak, küp kılıfı, lavanta çiçeği, mandal torbası vs. hazırlamak için bir arkadşlarının evinde toplandılar. Birkaç saat içinde, hiç işe yaramaz zannedilen parçalardan öyle güzel, öyle güzel şeyler yapıldı ki! Hele Perihan Uğurun, herkesin bir tarafa attığı küçücük parçalardan meydana getirdiği eşyalar görülmiye değer. Sevinç Erdilek, çayını yudumlarken öksürük tutmasıyla ayağa kalkmasaydı, kucağına topladığı güzel parçalardan Şevkiye Milaslı, Süheylâ Gürsel ve Güner Çil faydalanamıyacaklardı. Bu ekoonmik düşünceli hanımlar o kadar hesaplılar ki! Artakalan küçük kırpıntılarla da arkadaşlarının küçük kızına bebek yatağı yaptılar. Her zamanki gibi çayın davetiyelerini hazırlamak Resmiye Sarıoğluna, Vilâyetten izin alma işi de Nimet Ardıça düştü.

Çocuk Balosu
"Bugün 23 Nisan . . ."

O günkü çalışma çok verimli oldu ama, nazik ev sahibi Lerzan Erten dağılan evini bakalım nasıl toplıyacak?..

Bu yıl Avrupada, saçlara siyah organzadan birer nö kondurmak moda olmuş. Bir kimsenin, yakınlarda Avrupaya gidip gitmediğini başına bakıp anlamak mümkün, böylece. Geçenlerde, Sevinç Garan ile Alev Berker, Süreyyada birer siyah organza nö ile göründüler. Az sonra bir davetten dönen Gönül Çavuşoğlu da Nihat Çavuşoğlunun yeni gönderdiği ayni biçim kurdelası ile gelmez mi!.. Herhalde, hanımların hiç biri bu tesadüften hoşlanmadılar!..

Osman Başman ile Rezzan Başman Kahireye gidiyorlar ve Ankarada, ayrılışlarına pek çok üzülecek dostlar bırakıyorlar. Fakat kendileri, bu gidişten memnunlar. Bilhassa bayan Başman çok seviniyormuş.

Bayramı Sidede egeçiren Melek Güz, o tarafları çok beğenmiş. Yazı da orada geçireceğini söylüyormuş. Yalnız, yazın güneyin sıcağına dayanabilecek mi bakalım?

Serra Yazıcı, kızı Ayşe Kıcımanın bademcik ameliyatında bulunmak üzere İstanbuldan geldi. İnsan ne kadar büyüse, çocukluktan kurtulamıyor. Demek ki Bayan Kıcıman da, ameliyat söz konusu olunca, anne kuzusu oluvermiş!

Tekel Başmüdürü Melih Sagtür, bir tekel sergisinde bulunmak üzere, bir haftaya kadar, Götteborg'a gidiyormuş. İsveçte yapacağı tetkiklere mâni olmasın diye, eşi Nilüfer Sağtürü beraberinde götürmüyormuş! Maamafih, Bayan Sağtürün bir şey söylemiye hakkı yok. Kendisi İspanyaya gittiği zaman, eşi burada uslu uslu beklemişti.

Hep yabancı dokümanter seyretmekten bıkan ankaralı sinemaseverler, bunun acısını geçen hafta çıkardılar. Dört yerli dokümanteri bir arada seyretmek umut verici oldu. "Yaşamak İçin". "Renk Duvarları", Göreme" ve "Kırkpınar" adını taşıyan bu dört filmden ilki türk folklorunun sağlıkla ilgili değişik yönlerini, ikincisi de türk çiniciliğinin Anadoludaki üç dönemini konu edinmişti.

SOSYAL HAYAT

Moda

Sıcak renkli yaz sveterleri

İnce yünden floştan, merserize ve çeşitti yeni tip örme ipliklerinden yapılan yaz sveterleri bu yıl da çok modadır. Biçimler çeşitli, renkler ise özellikle sıcak renklerdir. Bunlar, muhtelif biçimlerine göre, sabahın ilk saatlerinden akşama kadar giyilebilmektedirier. Meselâ tam kolsuz çizgili merserize ince bluzlar, rengi lacivert - beyaz olmıyan bahriyeli bluzları, pantolon veya etek üzerinde en şık bir deniz kıyafetti olacaktır. Çingene pembesi ile sarı ve beyaz, enine çizgili böyle, bir sveter, çingene pembesi düz hatlı eteğiyle mevsimin modası olarak ortaya atılmıştır. Parlak maviler, değişik sıcak yeşiller de güneş rengi, çiğ sarı veya gözalıcı turuncu kadar gözdedir.

Beyaz bir keten tayyörün içinden giyilecek enine beyaz ve siyah çizgili merserize bluz, tayyöre, aradığı havayı kolaylıkla getirecek, bu tip düz bluzlar vücuda yakın olarak etek üstüne düşürülerek veya düşük kemerli, kalçadan başlıyan eteklerin içine giyilecektir. Kolları dirsek hizasında biten daha kapalı sveterler de ayni işi görmektedirler..

Abiye öğleden sonra ve gece yaz sveterleri çok değişiktir. Meselâ, bedeni düz örgüden yapılmış bir merserize bluzun kolları ve bebe yakası dantel tığ işi ile yapılmıştır. Bir başka ince koton sveter ise tamamiyle tığ işi dantel örgü olup, vücuda yapışık örülmüştür. Birisinin rengi gülkurusu, diğerininki çiğ sarıdır. Tabii renkte floşdan yapılmış, açık yakalı, üçte iki yapışık kollu bir gece sveterinin ise etek ucu ve kol kenarları volanlı olup, uçları tane tane duran incilerle süslenmiştir.

Dil

Türk dilinin arılaştırılması

Geçen haftanın başlarında, Salı akşamı, Türk Dil Kurumunun Ata türk Bulvarındaki güzel binasında Üniversiteli Kadınlar Derneğinin Kurum yöneticileri ile beraber düzenledikleri açık oturum, çok sözü edilen, fakat bütün gerçekleriyle pek az bilinen bir konuyu gün ışığına çıkartmak bakımından, özellikle ilginç oldu. Kurum Başkanı Agâh Sırrı Levend 1932 yılında Atatürk tarafından kurulan Türk Dil Kurumunun amacını ve çalışmalarını dile getirdi ve böylece, yaşı otuziki olan, fakat geçmişi Tanzimat devrine kadar dayanan türk diline dönüş mücadelesinin tarihçesini anlattı.

Bir memleketin kalkınma davasında dil başlıca rolü oynar. Memleketi batılılaştırma amacını güden Tanzimatan ilk hedefi halkı okutmaktı. Fakat fişte o zaman büyük bir mesele ile karşı karşıya kaldı: Kimi, nasıl, hangi kitaplarla okutacaktı? O zamana kadar hüküm sürmüş olan ağdalı dili halk anlamıyor, okumak mahdut bir sınıfın imtiyazı olarak kalıyordu.

Agâh Sırrı Levend, Ali Suavilerle, Namık Kemaller ve Şemsettin Şamillerle bu yoldaki ilerlemeleri, sonraki duraklama ve gerilemeleri, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin ile yapılan yeni hamleleri bir bir anlattı, bütün milletlerin aynı dil mücadelesini geçirdiklerini, kendi kendilerini zamanla bulup zenginleştiklerini belirtti.

İlk öğretmen, anadır

"Ana dilimiz" deriz. Bu, ilk defa anamızdan duyup öğrendiğimiz dil demektir. Bizde çocuklar hem türkçe, hem osmanlıca öğrenirler. "Okul"u öğrenirler, yanında da muhakkak "mektep"i duyarlar. "Uçak"ı ve "tayyare"yi, "üye"yi ve "aza"yı, "dernek"i ve "cemiyet"i, "dil"i ve "lisan"ı kısacası hepsini birden öğrenirler. Halbuki anneler çocuklarına herşeyden önce kendi öz dillerini, arı türkçeyi öğretmeli, dün Doğudan, bugün Batıdan gelen ve bize tamamiyle yabancı olan kelimelerin yerine bize has kelimeleri muhakkak bulmalıdırlar. İşte Türk Dil Kurumu türk milletine tama miyle bilimsel yoldan, fakat devrimci metodlarla, bu kendimize has kelimeleri bulup getiren bir kurumdur. Kurum tasfiyeci değildir. Yani mutaassıp bir inatla, dile girmiş olan her yabancı kelimeyi ayni şiddetle reddetmemekte, türkçeleşmiş olanları kullanmaktadır. Muhafazakâr hiç değildir. Devrimci, fakat bilimsel yoldan türkçeyi arı türkçe ile zenginleştirme ve yabancı kelime ve terimlerden kurtarma amacındadır.

Açık oturumda söz alan Tanıtma Kolu Başkanı Ömer Asım Aksoy ve Terim Kolu Başkanı Hikmet Dizdaroğlu da Başkan ile beraber Üniversiteli Kadınlar Derneği üyelerinin sorularını cevaplandırdılar. Dernek Başkanı Perihan Gürsoy, halkın arı

SAĞLIK_____Modern tedavi usullerini uygulayarak bundan böyle yurt dışına hasta gönderilmesi zaruretine son verecek olan Ankara Yüksek İhtisas Hastahanesi 5 Mayıs salı günü hizmete açılmıştır. Müteahhitlerin çıkarttığı zorluklar ve karışıklıklar yüzünden ancak 11 yılda tamamlanabilen bu tesisin açılış töreninde bulunan ve bir konuşma yapan Başbakan İsmet İnönü, devlet inşaatlarında müteahhitlerin çalışmalarına çok dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiş ve bu hastahanenin inşaatındaki gecikmeden ders alınmasını istemiştir. 20 milyon liraya mal olan hastahanede Sağlık Bakanlığı ile Tıp Fakültesi işbirliği yapacaklardır. Yüksek İhtisas Hastahanesi bilhassa bu işbirliği yönünden önemli bir adımdır.

dili argo ile karıştırdığından ve mizahi şekilde uydurulan bazı sözde türkçe kelimenin arı dile karşı zaman zaman tepki yarattığından şikâyet etti. Halbuki gerçek arı dilde hiçbir aşırı ve uydurma kelime yoktur. Nesillerin birbirlerini anlamadıkları da doğru değildir. Eskiden ağdalı arapça ve farsça kullanılırken, milletin büyük çoğunluğu azınlığını gerçekten anlıyamazdı. Bilimsel terimlere gelince, bunları anlamak için elbette ki öğrenmek lâzımdır. Terim Kolu Başkanı, bununla ilgili olarak eski bilimsel terimlerle arı türkçelerini karşılaştırarak okudu. Herkes yenileri anlıyordu. Çünkü çoğunu, bilmeden bile, dil anlamı içinde çözmek mümkün oluyordu. Halbuki arapçalarını anlamadan ezberlemek gerekiyordu.

Üniversiteli kadınlar, Kurum binasından, bir hayli geç vakit - açık oturumu bir türlü bırakamamışlardı, büyük **bir huzur i**çinde ayrıldılar.

Sergiler

Dekorasyonda sanat

Güzel Sanatların yalnız resimle değil, tahta ve taşla, çeşitli malzeme ile ev dekorasyonu içine girdiği, onu kullanılır eşyalarla da zenginleştirdiği bir devirde Fureyanın Galeri Milarda açtığı seramik sergisi ankaralılara, evlerini güzelleştirmek konusunda, yeni imkanlar sağladı ve ilhamlar verdi.

Çok çeşitli seramik panolar, palet şeklinde parçalar ve şâhâne vitraylar yanında seramik çay masaları, tablalar, kibrit kutusu mahfazaları, yazıhane için kağıtlıklar, sanatı âdeta herkesin elinin ulaşabileceği bir yere kadar getirmişti. Bu küçük parçalar, güzel oldukları kadar da ucuz şeylerdi.

Seramik vitraylara gelince, bunlar ankaralıları gerçekten büyüledi. Son cereyanlara göre böyle renkli vitraylar evin bir penceresine, tüm veya daha küçük bir parça halinde yerleştirilmekte ve gün ışığı ile mütemadiyen değişik renkler aksettirmektedir.

Resimdeki New York Dünya Fuarı 22 Nisan'da açılıyor.

PanAm ile Dünya Fuarını ziyaret seyahatinizin sadece ilk merhalesidir

Bu sene A. B. D.'ni ziyaret edecekler muhakkak New York Dünya Fuarını da görmelidirler.

Diğer bütün havayollarına kıyasla daha çok transatlantik jet seferi yapan PanAm, Fuarın resmi müracaat merkezlerinden biridir. Ve PanAm paranızın karşılığından çok daha fazlasını istifadenize âmade kılar.

PanAm'ın temin ettiği hususi tenzilâtlı tarifeler: PanAm'ın yeni bilet ücretleri şimdi A. B. D. seyahatinizde %22 kadar tasarruf etmenizi sağlar. PanAm ayrıca Amerika *dahilinde* de sizler için tenzilât temin etmektedir. Otel, şehir içi gezileri ve Dünya Fuarı giriş biletiniz dahil, yalnız $ 17 ödiyerek New York'da 3 gün 2 gece geçirebilir, bütün Amerikada sadece $ 6 karşılığında (yemek için günde $ 6 ödemek lâzımdır) 50 lüks Sheraton otelinden herhangi birinde kalabilirsiniz. Pan American, temin ettiği sayısız tenzilât sayesinde seyahat için ayırdığınız paradan azami istifade etmenizi sağlar.

PanAm ile daha çok yer görünüz: Yalnız PanAm 15 A. B. D. şehrine, *direkt* olarak, aktarmasız *sefer* yapar. Amerikaya New York dan girip Fuarı gördükten sonra PanAm'ın uğradığı herhangi başka bir şehirden direkt olarak dönebilir, *hiçbir ilâve ücret ödemeden* 20 şehir görebilirsiniz.

PanAm ile seyahatinizde misafirperver, iki dil konuşan kabin memurlarının yakın alâkalarından... *Paris'in meşhur Maxim's* Lokantasının nefis yemeklerinden... ve dünyanın en tecrübeli havayolu ile seyahat etmenin verdiği *huzurdan* istifade edersiniz.

Rezervasyon ve Fuar hakkında malûmat için PanAm Seyahat Acentenize veya Bürolarımıza müracaat ediniz:

İstanbul: Hilton Methali, Tel.: 47 45 30
Ankara: Atatürk Blv. 83, Tel.: 12 11 20
İzmir: İzmir Palas Oteli, Tel.: 32 1 02
Adana: Ağba Oteli. Tel.: 32 38

Dünyanın En Tecrübeli Havayolu PanAm ile Daha İyi Seyahat Edersiniz

PAN AM

Atlantikte Birinci... Pasifikte Birinci... Lâtin Amerikada Birinci... Dünya Turunda Birinci...

TİYATRO

istanbul

Altı Shakespeare oyunu...

Şhakespeare'in 400. yıldönümünü İstanbul, bu mevsim sonu, ancak Şehir Tiyatrosu sahnelerinde kutlamaktadır. Mevsim başında "Othello" ile perdesini açan küçük Sahne bir yana bırakılırsa, ünlü şairin 400. doğum yıldönümüne özel tiyatrolarımız pek önem vermemişlerdir. Bunlardan bir kısmı şimdiden yaz turnesine çıkmış, bir kısmı da -gişe açıklarını kapatmak için olsa gerek- mevsimi yeni müzikallerle bitirmeği tercih etmiş görünmektedirler.

Emektar Şehir Tiyatrosunun, yurdumuzda Shakespeare'i en çok oynamış ve tanıtmış bir sanat ocağı olarak, 400. yıldönümüne büyük önem vermesi tabii olarak beklenilmekte idi. Ama altı oyununu birden sahnesine çıkarması pek beklenmezdi. Bir tek Shakespeare oyununu bile lâyıkıyla oynamanın güçlükleri düşünülürse bunda yadırganacak bir taraf yoktur. Ama Şehir Tiyatrosu bütün kadrosunu ve imkânlarını seferber ederek altı oyununu birden sahnesine çıkarmış, üstelik Kadıköy Tiyatrosunda da Aldo Beneddetti'nin "İki Düzine Kırmızı Gül"ünü temsile başlıyarak kadıköylüleri de, mevsim sonun da, tiyatrosuz bırakmamanın çaresini bulmuştur.

Şehir Tiyatrosunun altı Shakespeare"i birden oynaması elbette takdire değer bir kahramanlıktır. Ama bu altı oyunun nasıl oynandığı ayrıca tartışılabilecek bir konudur. Bu konuya, şimdilik, dokunmıyarak bu altı oyunun hangi oyunlar olduğunu ve hangi sahnelerde oynandığını haber vermekle yetinelim.

Şairin doğum -ve garip bir tesadüfle aynı zamanda ölüm- yıldönümü günü olan 23 Nisanda, Beyoğlundaki Yeni Tiyatro sahnesinde "Bir Yaz Gecesi Rüyası" (Reji: David Pursley), Fatih Tiyatrosunda "Kuru, Gürültü" (Reji: Zihni Küçümen); 24 Nisanda Tepebaşı Dram sahnesinde "Venedik Taciri" (Reji: Şirin Devrim); 25 Nisanda Yeni Tiyatroda "Coriolanus" (Reji: Tunç Yalman), Üsküdar Tiyatrosunda "On İkinci Gece" (Reji: Agâh Hün); ve nihayet 1 Mayısta da, gene Yeni Tiyatroda, "Romeo ve Juliet" (Reji: Ergun Köknar) oynamıya başlamıştır.

Naciye FEVZİ

Oyun : "Bulvar", Müzikal komedi, 2 perde.
Yazan : Turgut Özakman.
Müzik: Bületn Arel.
Tiyatro : Dormen Tiyatrosu.
Sahneye koyan : Haldun Dormen,
Dekor: Tarık Levendoğlu.
Koregrafi : Ömer Sezer.
Ses teknisyeni : Selçuk Taylaner.
Işık - Efekt : Yılmaz Aslancan.

Konu : "Ocak" ve "Paramparça" yazarı, bu sefer, "meşin ceketliler"in dünyasını tanıtıyor bize. Oyunun ele aldığı bellibaşlı tema, gençliğin bugün dünyanın hemen her tarafında göze çarpan ve evrensel bir karakter taşıyan bunalımı, gerek aile, gerek toplum düzenine karşı duyduğu öfkeli isyandır.
Oynıyanlar : Metin Serezli (Hasbi), Altan Erbulak (Koçero), Erol Keskin (Yamyam Çarli), Başar Sabuncu (Panço), Haldun Dormen (Mayk), Tülin Oral (Aliş), Suna Keskin (Aysel), Tolga Aşkıner (Delikanlı) Yüksel Gözen (Bekçi), Esin Seden (Can Teyze), Ayfer Feray (Aleksandra), Hüseyin Kutman (Serhoş) v.s.

Beğendiğim : Yazarın bizde -ve hemen hemen bütün dünyada- benzerlerini görmekte olduğumuz" birtakım gençlerin karamsar ruh halleri kadar, anlamsız, amaçsız ve inançsız görünen hayat görüşleriyle yaşayış tarzlarını gerçeklere uygun olarak yansıtabilmiş olması, Bülent Arelin, oyunun konusuna uygun düşen tatlı ve etkili caz müziği, Tank Levendoğlunun oyuna ve müziğe havasını kazandıran güzel dekoru. Ömer Sezerin, bir, müzikal için büyük önemi olan, koregrafiye vermeği başardığı göz okşayan, canlı ve modern ifade.

Beğenmediğim : Üzerinde durmaya değer bir şey yok.
Sonuç : Kendi tarzında başarılı, eğlendirici, üstelik "meşin ceketliler"i, çocuksu ve mutsuz taraflarıyla, tanıtan bir müzikal. Bu türü yabancı oyunların tekeline bırakmamanın pekâlâ mümkün olabileceğini gösterdiği için övülmeğe değer bir başarı.

Dormen Tiyatrosunda "Bulvar"
Sokağa düşen gençter...

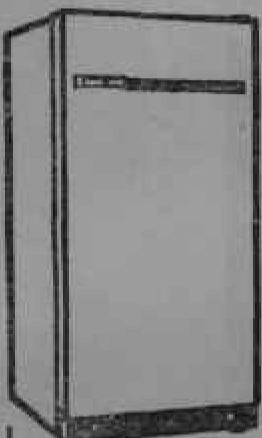
PURO ✶ fay

1964 YILININ BÜYÜK PİYANGOSUNA katılınız!

Piyangoya iştirak için...
3 adet Puro Tuvalet Sabunu kabı ile 3 adet Fay Temizleme Tozu kapağını P.K. 24 İstanbul adresine postalayınız. Zarfın arkasına açık adresinizi yazmayı unutmayınız. Kur'a numaralarınız adresinize gönderilecek ve kur'alar 28 Haziranda Noter huzurunda çekilecektir.

ARÇELİK

İkramiyeler:

- ✓ FORD "GALAXIE" 64
- ✓ 10 ADET ARÇELİK BUZDOLABI
  (en üstün kaliteli buzdolabı)
- ✓ 300 adet teselli mükâfatı

Talihiniz Açık Olsun...

Terkibinde G-11 bulunan

PURO

piyasada satın alabileceğiniz en mükemmel tuvalet sabunudur

Terkibinde TEXAPON Z bulunan köpüklü-deterjanlı

fay

kalite bakımından üstün, fiat bakımından ucuzdur.

(Faal: — 3221) — 355

(Basın: A — 1356) — 935